

ΔοΔϙ ϙΑηϙ βαϙΓ
INUIT TAPIIRIT KANATAMI

2007 - 2008

ARRAGUTAMAAQSIUT UNIKKAAQ

ILULINGIT

ANGAJUQAAQ	3
AANNIARNANGINNILIRINIRMUT AMMA AVATILIRINIRMUT PINASUARVIK	6
Kanatami Inuit Katimajirusingit Aanniarnanginnilirinirmut	6
Inuit Aanniarnanginnilirinirmut/Qanuingitsiarasuarnirmut Katimarjuarninga	7
Nunaqaqqaqsimajut Aanniarnanginnilirinirmut Katimarjuarninga	8
Inuit Tapiriit Kanatami Aanniarnanginnilirinirmut Katimajingit Parnainirmut	8
Tuavirnarduqaqtillugu Parnaksimagjaqaniq	9
Kanatami Imialummut/Aanganartunullu Ikajunirmut Pilirijjusi	9
Kaansur	9
Kigutiliriniq	10
Nunaqaqqaqsimajut Aanniarnanginnilirinianut Kiinaujaqaqtitaujariaqaningit	10
Arctic net	11
Imarluk	11
Surusiit Amma Makkuttut	12
Allait Inuillu Siggaliartuluartailinirmut Pilirijjusirijanga (Tunngavinga)	12
Isumakkut Arsururutiqaniq	13
Silaup asijjirpallianinga	13
Sururnaqtut (Attanartut)	14
Qaujisarniq (Suqqujainiq)	15
Qaujisarniq Amma Tukisigiarviksanik Katirsuinirmut Piliriangajut	15
Kanatami Nunaqaqqaqsimajut Katimajirjuangit Uumajut Nungunniujartugijajut Miksaanut	16
Qaritaujaukkut Aanniarnanginniliriniq (e-health)	16
Natsiliriniq Amma Nanuliriniq	16

INUUSILIRINIQ/KIINAUJALIURASUARNILIRINIQ **19**

Illuliriniq	19
2010,mi Vaankuvami Ukiukkut Pinnguavigjuarniq (qitinniq)	20
Ilinniarniliriniq	20
Makkuttut	22
Makkuttunik Imminiirtailitsiniq	22
Surusiit Ikajurtaujjutiksanginnik Aaqqiksuvallianiq	24
Inuit Iqqanajarnilirinirmut Katimajingit	24
Qallunaanirmiut Inuit Iqqanajartulirinirmut Qaujisarnirmut Piliriarjanga	26
Uqausiliriniq amma Iliqqusiliriniq	27
Kanatami Nunaqaqqaqsimajut Arnait Katimarjuarnirilaartanga	28

TUSAUMAUTILIRINIQ **29**

Tusagaksaliurnikkut Ikajursisimaniq	29
Inuit Miksaanut Ilisainiq	29
Ukiurtartumuaqattalaurniq	30
Titiraqsimajunik Saqqitiriniq	30
Qaritaujatigut	30
Qujannamirningit Inuit Tapiriit Kanatami Ikajurpattunik	31

KIINAUJALIRIVIK **32**

kiinaulirijiup titiraqtangit	33
kiinaujait atuqtaujut naliqqangit	34
aulattinirmut titirautesimajut	35
titirautesimajut nangminirijaujut asijjiqtauninginnik	36

ANGAJUQQAQ

Taimangat 2006, mi niruartaulaursimatillunga kanatami inuit tapiriikkunginnut angajuqqaanganut arraagu aniguqsimaliriivuuq.

Qaujimavunga upigusunnarnirmik ininganiittitaugiaq angajuqqaamut kanatami inuit tapiriikkunginnut, amma pimmaruuninganik sivunirni angajuqqaangusimammijut ikajursimammarinninginnik tavvaniilaurtinnanga sulii, amma pinasuarsimajunga tavvani inigani maligiarsugit kajusitimalirtangit.

Pinasuartangit inuit tapiriit kanatami, kajusititausimavut atausiungittumut, suuqaimma amma qujalimmarippunga arsurursimaninginnik katimajitta amma pinasuartita.

Inuit taimanganialuk kinaummangaarmik upigusuksimavut ukiurtartumiutallariugiaq, amma pingajugijaullutik nunaqqaqqaqsimajunut kanatami ilitarijausimagamik kanataup piqjarjuangatigut. Pinasuartiluta kanatami, nunaliillu aviktursimaningitigut, amma nunalittigut katujjiqatigiitigut aksualuk katujjiqatigiitsiaqattarsimajugut pinasuarsuta amma pijjutiqaqsuta taakkuningatsainnaq taakkuningatsainnaq. Tamanna taimanganit ullumimullu sulii tunngavitsiavaummat aturtauvut. Amma tamanna, taimanganit sannginirijaunginnarsimajut kajusinasuarninginnut.

Qimirrulaursunga arraani qanuiliursimanittinnik, uqausiksaqaqpunga amisuungittunik tamainnut turaangajunik silarjuamulingajunik amma kanatami kamagilaurtattinnik.

Silarjuami pilirinittigut, qaujisimaliqtugut kajusitsiapalliajunik amma kajusitsiangittunik sulii.

Sitipiri 2007, mi, arraaguni avatini (20), ni arsuruqtumariulaurtillugit nunaqqaqqaqsimajut timiqutinga, amma kikkutuinnarnut pijunnautilirinirmut katujjiqatigiingujut, amma asingit ikpigusuqataujut amialikami, taakkua katimajirjuat silarjuami (general assembly of the united nations) angirutiqalaurtut uqammariutimik pijunnautiksanginnut nunakaqqaqsimajut silarjuami (declaration on the rights of indigenous peoples). Niruartillugit pijunnautinut uqammariutimik 144 angirtut unurnirsaulaurtut sitamainnanit (4). Kanata tisamagijaulaurtuq angingittunut taatsuminga pijunnautiqanirmut uqammariutimik. Suqutigingillugu kanatamiut niruaqsimaninga tamatumunga, taanna uqammariutik pijunnautiqariaqanirmut kajusisimalirtuq silarjuami kikkutuinnarnut pijunnautinut, amma silarjuami gavama it amma kikkutuinnait qimirrugunnatsiarnirsaulirtut qimirrugiaq maliganginnik, atuagarnik amma qanuiliurusigivattanginnik silarjuamiut asitta tamatumunga tunngaviujumik pijjutiqaqutik amma saqqitausimajunik uqammariutimi pijunnautinginnut nunaqqaqqaqsimajut silarjuamiut.

Kanatamiulimaat quviasugutiqaqtusauvut pigiartitaulaurtumik angirtaullunilu kanataup katimavigjuarviani airiliutillugu, ikajursiniqarutigilaurmauk uqammariutimik pijunnautitaarnirmut (declaration) amma atulirtitaullattaarasuarninganik kanatami. Sivunirisimalirtattigut nalunangimmat qanuilingammangaatta, amma ukpirusukpunga kanatamiut ikajursiqatauvalliaqajarmijut aaqkisuivalliaqaunirmut ama kajusititsivallianirmut taatsuminga. Qaujisimaliriitugut asijjirsimaninginnik asturiliamiut, akiraqtuqataullutik niruaqataulaurtillugit taatsuminga uqammariinnikkut pijunnautinginnik silarjuami katimajirjuatigut akiraqtulaurtillugit atausiq arraagut aniguqsimalirtillugu.

Ilitaqsigumavunga pimmarialunnik pinasuarsimajanginnik uqammariutaujumut nunaqqaqqaqsimajut katujjiqatigiinginnik ikajursisimammata amma kikkutuinnarnut pijunnautilirinirmut katujjiqatigiingujut. Inuulluta, saangajaunginnaujaratta silarjuami uumajunik sirnaartit timiqutinginnut sulingittunik saqqitillutik amma isuilligutaummarittunik uumajursiurnirmut amma piqqsittinnut. Pimmarivuuq iqaumagiaq ikajurtiqauratta amma akiraqturtiqaursuta silarjuami gavamaungittunik katujjiqatigiinnik.

Arraaniulaurtuq, kanataup akiani natsisiurnirmut akiraqturtiujut timiqutingit taimangat sulii isuilligutiginginnartavut. Saangaqattarsimaninginnut kanataup ualininganik (atlantic canada), atursimalirtangitigut iligutigisimajavut aksualuk inuit nunanginnut isuilligutauqattaksimammata amma kiinaujaliurutiqarasuarninginnut natsiit qisinginnik amma mirsugarnut. Kanataup gavamakkungita

ullumi saangatsigasualirningit kanataup akianirmiunik nuqqartitsinasuartillugit natsiit qisinginnik amma mirsugarnik niuviaksaliurnikut malillugu silarjuami tauqsiiqattautigunnarnimut angirutausimajuq kajusiqtsiatavut, kisiani tamanna sugiiallatinga ilagijaugialik pilirijjusiujumut silarjuaminik tukisititsigasuarunik pijjutiqatunik suqquijaijimmariit (qaujisartiit) amma inuit iliqqusingatigut isumagijangita miksaanut sulijunik.

Arraaniulaurtuq, suqquijaijimmariit qaujisarningitigut ikpigusuksimangiluarput silaup asijjirpallianiata ulurianarutaugunnarnianik kikkutuinnarnut qanulimaaq. Arsururutiqammariqattarsimalirtuugaluat silarjuamiunut angirutauqullugu qanuuluurutigijumanivut, amma sunait kamagijaugialinnut, suli ungasittummariuvugut tamatumunga kajusigiqanirmut, parnaigiq piliriqaksanik. Inuit tapiriikkut kanatami arsururutiqainnartut tamainnik pimmariummata kanatami pilirijjusiqatsiariaqanirmik ikullaumititsinasuarnikkut silamut attarnalirtunik amma sungiutivalliagutiksalerinirmuangajunik ukiurtartumi silaup asijjirpallianianut aktururirriiqatunut ikajurutaugajartunik.

Arraani, kanatamili niriugijaujut kajusiniqatsialaurmijut ilangit amma ilangit kajusitsiarnatik.

Inuit amma asivut nunaqaqqaqsimajut suli kinguvasinginnaujarsimavut kanatamiulimaanut kiinaujaliurasuarunnarnikkut amma inuugusingigutigut, piluurtumik aanniarnanginnilirinikkut, illuqatsianginnikkut amma ilinniarnilirinikkut. Inuit tapiriit kanatami amma asingit inuit katujjiqatigiingit niriunniqatsiartuugaluartillugit tamakkutiguna kiinaujaliurasuarunnautiqanikkut iqqanaiaaksanik inunnut saqqitirigutaujunnarmat amma piviksaqarutaunirsaulutik inunnut, kisiani isumajuqaqtuksaungilaq tamakkua namminiqaanikkut kiinaujaliurutaugajartunik akaungigutaujunut aaqqigiarutigijaugajartugigiq taakkutuulutik, amma niriugijaujunut.

Kanataup gavamakkungit sivuliurtiunirsausimalirtut, amma ikpigusunnirsaulirsutik maligartigut amma katimajiujut tilijaugutausimajunik, ikpigusutsiariaqamata inuusilirinirmut maligait aaqqiksuiqutavammamata ukiurtartumuangajunik naammagiarasuartillugit nunaliit aviktursimaningitigut, nunalitigut amma ilagiinut ikajurtaujutiksangit sivuniksaqaqullugit piunirsamik. Amma ikpigusutsiariaqaratta inutuqait, amma asingit atuutilummarialuummata, qujanaartauqunagit kamagijautsiarlutik amma ilainnaartauvaqunagitja.

Kanataup ukiurtartunga, amma silarjuami ukiurtartuq, ikpigijausimanirpaummata kanata amma silarjuami ukiurtartuq arraaguni amisualuulirtuni. Ikpigijaqaluarsimajut silaup asijjirpallianianik, piviksaqatuinnariaqaninganillu pivalliatitsirjuarnikkut angijuutaujunik kiinaujaliurjuarutiqanikkut, amma maligatigut, amma ukiurtartumik unatartuksatigut sapummigiqanirmik amma sapummigiqanirmut ukiurtartumi. Ikpigusunginnirsausimammata iliqqusilirinirmuangajunik amma kanataup ukiurtartuani aturtaullutik sulijunik. Inuit sivullirpaullutik nunalituqatsajuummata kanataup ukiurtartuani; taimanganialuk ukiurtartuq nunagijauqqaarsimammata inunnut.

Inuit, unurnirsauinginnarniujartugijauvut inugianningit tisamani ukiurtartumi aviktursimaningitigut inuit nunaani, amma pijunnautiqaqput amma pijaksaqaqput niriugijaujunik inungit isumagilugit. Maligaliutsiarniarutik kanatami ukiurtartumuangajunik pinasuaqatiqallattaariaaqput inunnik taimangat, amma tamanna piliriqatigiigiqaniq kamagijaullattaariaaqtuq amma kamagijaqariaqamijut pinailutaujunik inuusirnut amma kiinaujaliurasuaruilirinirmut. Namminiqaqniq pigiarunnarmat nunattinni; inuit nunaqainnalangammata ukiurtartumik; amma pivalliatitsiniujuq ikajurunnariaaqtuq inunnik kiinaujaliurunnarlutik.

Arraaniulaurtuq, inuit tapiriikkunnut angajuqqaangunira atuqattalaurpara uqausiqamsunga tamakkuninga immariujunik nanituinnaq. Kanatami qallunaat nunanganut uqausirivattaka uqalimagaqalituarama kanatami ingirrakatatsuta. Tamakkua uqausiriqattarsimajakka katimaqatiqatilluta ministaujunik amma angajuqqaangunirsautinik katimaqatiqalituarama. Uqalimaqatiqattarsimajunga ilinniarnivikjuarsimajunik amma suqquijaijinik (qaujisartinik). Tamakkua uqausiuqattarsimajut nuitauqattarsimavut inuit tapiriit kanatami titiraqpattangitigut amma uqausirisimajangitigut nanituinnaq, piqasiutillugit tapiriikkut uqausirilaurtangit pijjutiqaqsutik uqausivininginnik kuip kiggaturtiata amma ukiuksaangutillugu gavamatuqakkut kiinaujait miksaanut parnaksimajanginnut kiujjutigisimajangit. Inuit tapiriit kanatami tamakkuninga uqausiriqattartaminik kajusititsigiallatsimajut piliriaksauniartillugit ukiurtartumi pilirigusiksuanarlugit, amma saqqititsinikkut isumagijaminik kiujjutiksaliurlutik kanataup gavamakkungita saqqisimajanginnut ukiurtartumi parnavalliajuksaungiaq ukiurtartumi pilirijjusiksamik.

Pinnguatuinnarumangimijunga, arsururutiqaqtilunga tamakkuninga, tamainnut tunngasuttitausimangimijunga ilaannikut. Uqalimatillunga nanituinnaq amma uqaqatigaqtilunga kikkutuinnarnik kanatamiunik qaujisimaliqtunga tukisiavalliajummarialunnik amma ikajursijunik. Tamakkutiguna gavamakut angajuqqaangujuutingita allavingitigut, ajjigiingitunik kiujuavakkaluartugut, tusaruminarnisaugalanik tusaumaqatigiigumanikkut pinasuaqatigiigumanikkulu. Suqutigingillugit isumaqatigiinginnikkut kiujuavannivut, pimmariummat kanatami inuit katujjiqatutigiigitillutigu sulijumik uqaqattatutsaugiaq sannginiqaurtut miksaanut.

Tusagaksaliurtinut ikajurtaulaurivugut arraani tusagakliurtilugit inuit tapiriit pinasuartangita miksanut kanatalimaami - ukiurtartimi, aatuvuami, amma kanatami qallunaat nunanginni. Inuit tapiriit kanatami tusagaksaliurtigitigut, piqasiutillugit inuttit uqalimaagaliarivattangitigut, amma qaritaujakkut tukisigiarutingitigut tukisititsinasuartiluta kanataup qallunaanganirmiunut. Tamalna, pinasuarnivut ullumi kanatami tusagaksaliurnikkut ikajurniqamat inuit isumaalugutigijangita kanatami miksaanut tukisititsivalligiq. 2007-2008, mi apiqsurtausimajunga amisunut uqausitsanut saqqitauqattasimajukut kanatami tusagaksatigut amma uqalimaagatsatigut, amma talavisakkuutitauqattasimalluta amisuartisuta, amma naalautikkut apirsutaunikkut.

Inuit tapiriit kanatami ilauviqaviummata sitamanut nunataarsimanikkut katujjiqatigiitigut, amma inuit tapiriit kanatami pinasuaqatsiapattut pijunnanilimaamitigut pijjutigillugit isumaalugutigijangit kanatami amma aviktursimajutigut sivulliujuuqjangit pijjutigillugit. Suurlu inuit asingititut, ikpigusullarigiarpattunga inuit pijjutigijangit kajusititauqatigullugit aviktursimajutigut amma kanatalimaami. Amma pimmariugivugut inuit tapiriit ullutamaat pinasuariaqapattangit kajusititautsariaqaningit pingasutigut pinasuarvingitigut inuit tapiriit kanatami aqutigitigut: aanniarnanginniriviagut; avatiliruvikkut; amma inuusilirinirmut/kiinaujajiliurasuarnilirinirmullu pinasuarvingagut. Tamakkua pinasuartaujut aqqiksurtausimavut titiraqtausimatillugit arraagutamaarsiutini tusartitsigutauvattuni.

Ukua taga kajusitsiartitaulaurtut arraani, amma tamakkua asingit nalunaijartausimammijut kamagisimajavut, amma uqausirijumavakka pimmariuluarningit uvannut:

- ▶ Katimarjuartitsilaurniq inuit aanniarnanginniliriniata miksaanut kuujuami januari 2008, mi.
- ▶ Katimarjuartitsilaurmijut kanatami ilinniarnilirinirmut katimaqatigaqsutik kuip kiggarturtianik inuuvimmi, airili 2008, mi.
- ▶ Saqqititsinikkut inuit qaujimajatuqangita miksaanut pinasuarviksanganik inuit tapiriit kanatami allaviani-tamanna uqausirikkaniriaqalaartara 2009, nimi tusagaksatigut.
- ▶ Sivullipaatsiami inunnuangajut pijjutigitsugit katimaqatigalaurmijugut ministangani avatilirijikkut pijjutigaqsuta sungiutivalliaqanirmik silaup asijjipallianianut, iqalunni.

Parnaisimagat atunialuulirtuq inuit nipingit tusartaullattaaqullugit kanatami amma kanataup silataani.

Inuit Tapiriit Kanatami Angajuqqaarvia:

Mary Simon: angajuqqaq

Jim Moore: angajuqqaap ikajurtimmaringa

Kathleen Tagoona: angajuqqaamut ikajurti

Angajuqqaarvimmi Allavilirijijut:

Aaqqumatitsiji kiggarturtinut: Rosemary Cooper

Maligalirinirmut (atuagalirinirmut) kajurti: John Merritt

Suqquijainirkut (qaujisarnikkut) ikajurti: Scot Nickels

Parnainiq, tukisigiarviksaliriji, amma qaritaujaliriji: Rosemary Cooper, Craig Clark, Marcel Mason

AANNIARNANGINNILIRINIRMUT AMMA AVATILIRINIRMUT PINASUARVIK

Julai 2007,mi Inuit Tapiriit Kanatami pinasuarvinga aanniarnanginnilirinirmut amma avatilirinirmut pinasuartangit katitaulaurtut kamagijaunialirtillugit tavvanitsainnaq. Tamakkua isumaalugutaujut katinngatillugit kamagijaujut katinngatillugit kamagigiangit akaunaarnirsaummata.

2007-2008,mi pinasugaqalualaurtut katimarjuaniulaurtumik aanniarnanginnilirinirmut kuujjuami, atiliuqatiqalaurmata ministaujumik aanniarnanginnilirinirmut, amma katimaqatiqalaursutik ministaujumik avatilirinirmut iqalunni.

KANATAMI INUIT KATIMAJIRUSINGIT AANNIARNANGINNILIRINIRMUT

Taakkua kanatami inuit katimajirusingit aanniarnanginnilirinirmut nalunairsisimajut inuit aanniarnanginnilirinirmut sivulliujuqujanginnik, atuinnaqtitsisimallutillu tilisigutiujunik kanatami inuit tapiriikkungita qanuingitsiarasuarnirmut/aanniarnanginnilirinirmut iqqanaijarvinganut, kanatamilu inuit tapiriikkungita katimajinginnut, amma ikpigusutsiarsimajut kanatami kiggartursiqatsiaqullugu inuit ikajurtaujutiksanginnut amma maligalianguvalliujunik piliriaqaqtillugit.

Aanniarnanginnilirinirmuangajulimaat isumaalugataujut titiraqtausimajut taakkunani tusarutiksanic katimagutausimavut kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajingit katimatillugit, saqqititsigutauullutik katimaqattariaqanirmik inunnuangajut pijjutigillugit, amma tiljaugutigilaurtangit Inuit Tapiriit Kanatami katimajingita pinasuarakutillugit amma isumaliurutiginiartillunigit.

Kanatami inuit katimajingit aanniarnanginnilirinirmut ukuninga katimaniqalaurput arraaniulaurtuq:

- Mai 8-9, 2007 - aatuvua
- Juuni 2007 - uqaalautikkut katimaniq
- Julai 2007 - uqaalautikkut katimaniq
- Julai2007 - uqaalautikkut katimaniq
- Ugusiti 2007 - uqaalautikkut katimaniq
- Nuvipiri 15-16, 2007 - aatuvua
- Tisipiri 2007 - uqaalautikkut katimaniq
- Januari 15nu, 2008 - kuujjuaq
- Vivuari, 2008 - uqaalautikkut katimaniq
- Marji 3, 2008, - vuinipaik

Ukua tavva katimajit kanatami inuit katimajirusinginnut aanniarnanginnilirinirmut arraaguani 2007/2008,mi:

- Natan Obed- nunavut tunngakukkunnit, kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajingita katimatitsijinga
- Larry Gordon- inuvaluit katujjiqatigiinginnut
- Jeannie May - nunavimmi aanniarnanginnilirinirmut inuusilirinirmullu katimajinut (makivikkunnut kiggarturtut)

Michelle Kinney- ministaup tullinga aanniarnanginnilirinirmut, nunatsiavut gavamakkunginnut (nunatsiavummut kiggarturtut)

Jason Tologanak- kanatami inuit makkuttut katimajingit

Onalee Randell- Inuit Tapiriit Kanatami aulatsijinga aanniarnanginnilirinirmut

Corinne Grey- angajuqqaq allaviani, silarjuami inuit katujjiqatigiingita (kanatami), naalagiartuq

Ulrike Komaksiutiksak, kamajinga najjijulirinirmut amma surusinut ikajurtaujjutiksalarinirmut, pauktuutikkunnut, nalagiartuq

Dianne Kinnon, aulatsiji inuit tuttarvianik, kanatami nunaqaqqaqsimajut aanniarnanginnilirinirmut katujjiqatigiinginnut, naalagiartuq

INUIT AANNIARNANGINNILIRINIRMUT/QANUINGITSIARASUARNIRMUT KATIMARJUARNINGA

Sivullirpaatsiami inuit aanniarnanginnilirinirmut/qanuingitsiarasuarnirmut katimarjuarniqalaurktut kuujuami, kupaikmi januari 16-17, 2008,mi. Taanna katimaniq, kajusititaulaurtuq inuit tapiriikkunginnut kanatami amma kupaikmut, katimatitsijiqasutik angajuqqaamik miali saimamik, aanniarnanginnilirinirmut amma inuusilirinirmut kupaip gavamakkunginnut.

Katimarjuarnirmi katimaqataulaurput gavamangit kanataup, kupaip, niuvaunlaan amma lapatuap, nunavut, amma nunatsiap. Amma katimaqataulaurmijut inuit sivuliurtingit ukunangat, Inuit Tapiriit Kanatami, makivikkut, nunatsiavut gavamangit, nunavut tunngavik, inuvialuit katujjiqatigiingit, inuit silarjuami katujjiqatigiingit, pauktuutikkut, amma kanatami inuit makkuttut katimajirjuangit. Tamanna katimanirilaurtanga gavamatuqakkut-aviktursimajutigullu kanatami gavamait akaunirpaulaurtuq katimajjutiqatigillugit qanuq killiliurtausimajutigut ajjigiingittunik iliriqatigiitsiartuksaummangaata, piusititsigiarasuarlutik inunnut aanniarnanginnilirinirmuangajunik, qanuingitsiarasuarnilirinirmuangajunik.

Katimatillugit ikpigijaqalualaurtut sivulliujujauqujausimajunik pijjutigillugit aanniarnanginnilirinirmut pilirijuksanik amigarsarnirmik inuit nunanginni, pituinnaungittutinillu piliriatigut nunalinni, amma kajusititsinginnariaqanirmik ikajukkannirutiksaliurnirmut turaangajunik aanniarnanginnilirinirmut amma isumakkut arsururpattunut ikajukkannirutiksanic inuit nunalinginni.

Katimarjuarnirmik piviksatsiavaulaurivut angajuqqaangannut miali saimannut amma minista klimitmut tusartitsigiq qanuiliarmangaata sivullirpaami katimatitsilaurtillugit Inuit Tapiriit Kanatami aanniarnilirinirmut katimajingit, amma uqausiqalaurtut saqqitauninganik inuit aanniarnanginnilirinirmut allaviksanganik kanatami gavamatuqakkut aanniarnanginniliriviani nunaqaqqaqsimajunut amma inunnut. Amma titiraqtaujuuni tusartitsigutini aqqisilaurivut kiinaujanik aturtuksanic isulittartunut piliriangujunut qimirutuksaunirmut nutaanik qaujigiarviksanik inuit miksaanuangajunik katirsurtausimajunik, kiinaujaqatitsillutillu isumakkut arsururpattunut tukisigiakkannirutiksalarinirmut malillugit kanatami nunaqaqqaqsimajut makkuttut immiiniirtailinirmut piliriangitigut, amma inuit isumakkut arsururutiqaqpanninginnut ikajurtiksanut pinasuurtunut.

Katimarjuarnirmi nuqqariarutiqalaurtut aqqiksillutik atuliqujivungaarutimik turaangatillugu tamakkununga ajjigiingittunik aulatauniqaqtunut piliriqatigiitsiarnirsauqullugit aqqiksulituk inunnuangajunik aanniarnanginnilirinirmut iqqanaijartiqariaqanirmut pilirijjusiksanic.

NUNAQAQQAQSIMAJUT AANNIARNANGINNILIRINIRMUT KATIMARJUARNINGA

Nunaqaqqaqsimajut sivuliurtingit kanatamit amma kanataup aviktursimaniagut amma ukiurtartumi ministajut amma angajuqqaangujuutiit katilaurtut vuinipaikmi, katimatillugit kanatami nunaqaqqaqsimajut aanniarnanginnilirinirmut marji 3-4, 2008,mi. Tamanna katimarjuarniq kajusilaurtuq katimaniqalaurtillugit 2006,mi kanatami nunaqaqqaqsimajut aanniarnanginnilirinirmut purtis kulampiami amma amma 2005,mi minisit katimaqatiqalaurtillugit nunaqaqqaqsimajunik pijjutiqaqsutik qanuingitsiarasuarnirmut, aanniarnanginnilirinirmik kaluunami.

Nunaqaqqaqsimajut aanniarnanginnilirinirmut katimarjuaningani aviktursimalaurtuq pingasuulingalluni iliqqusiqaqatigiingittunulluni (inuit, allangajut amma alait) pingasuulingajunik amma tamarmik matuingatitaullutik katimajartursimajulimaanut. Inuit katimajartursimajut tamatumani piviksaqanirmini pinasualaurtut taimaatsainnaq parnailaurtamititut inuit aanniarnanginnilirinirmut katimalaurningatut kuujuami, ikpigijaqaluarsutik sivulliujuuqujuunuk ukuninga- aanniarnanginnilirinirmut iqqanajarniliriniq, amma ikajursijaujariaqaninginnik nunalinni piliriangujut ikajurutiksait miksaanut.

Katimajartursimajut uqausiqalaurtut aaqqiksugiaqanirmik piliriaksait parnaktauninginnik pijjutiqalutik aanniarnanginnilirinirmut iqqanajartiqariaqaninginnik inuit nunanginni, amma katimajjutiqalaurmijut nunalinni piliriangujut kajusitsiarmaninginnik, aturtauliriitqutunik ilanginnik nunalinni, ikajursijaujariaqamata, amma kajusititaugiallallutik/kamagijaugiallallutik.

Katimatillugit aaqqiksulaurtut tunngaviksaujunik aanniarnanginnilirinirmut iqqanajartilirijusikanut, amma nalunajailaurtut kajusititaugunnartuujaartunik arraagut pingasut iluani. Taakkunani katimajjutigijaujuni ilagiliutijaulaurtuq aaqqiksugiaqaniq nunalinni aanniarnanginnilirinirmut/qanuingitsiarasuarnirmut amma inuusilirinirmut piliriaksait ikajurutiksautik parnaktauninginnik; aaqqiksugiaqanirmillu ukiurtartumuanganirsaulutik ilinniarutiksanic aanniarnanginnilirinirmut pinasuarpattunut; nunalinni parnainiq ikajutiksanic surusirnut amma makkuttunut ilinniarnirminik nuqqainnaqattaqunagit; amma aaqqiksijuksaugiaq isumakkut arsururutiaqtunut ikajurtauviksamik, aturtauqattarajarmat ajjigiingittunut ikajurutiksanic nunalinni kinnguumajaujunut amma aaqqiksulutik parnainikkut ikajuriaqanirmik sivumut amma ikajursijaujariaqaninginnik aanniarnanginnilirinirmut/qanuingitsiarasuarnirmut pinasuarpattut amma ilisariaqaninginnut.

INUIT TAPIRIIT KANATAMI AANNIARNANGINNILIRINIRMUT KATIMAJINGIT PARNAINIRMUT

Inuit Tapiriit Kanatami/gavamatuqakkullu aanniarnanginnilirijinginnit katimajiksanic aaqqiksulaurtut airili, 2007. Taakkua parnainirmut katimajijut qimirrugajartut amma aaqqiksulutik aaqqigiarutiksaliurnirmik inuit qanuingitsiaqullugit. Katujjiqatigiigutauullutik parnaktausimajuit tamainnut saqqitaulaurtut taakkununga katimajirusirnut tusagakkuurataullutik Inuit Tapiriit Kanatami allaviani aatuvuami aanniarnanginnilirinirmut minista tuuni klimitmut, tony clement amma Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaanganut miali saimamut.

Parnaksimajangit ikpigijaqarajaktut sitamanik ukuninga: atulirtautitsillattaarniq saqqititsinikkut allaviksamik inuit aanniarnanginnilirininginnut piliriviksamik kanataup gavamakkungita aanniarnanginniliriviani, kamatsiarnirsauqullugit inunnuanganirsanic aaqqiksugiaq aanniarnanginnilirinirmik pijjutiqaqtunik ukuninga; killiliurtausimaningitigut piliriqatigiitsiariqaniq; naammannirsanic ikajurtaujujutiksariaqaniq qanuingitsiarasuarnirmut/aanniarnalirinnikkut; amma qimirrulutik kajusigiallagutiksanic inuit miksaanut qaujisartausimajut nuallugit amma tauqsiiqattautilugit amma illuliuriaqaniq piliriviksanic, tukisigiaviksalariniq amma suqqujainiq (qaujisarniq) piliriqatigiinningitigut nunaliit aviktursimaninginni amma kanatami pilirivattut miksaanut.

Parnajijit katimajingit kiggarturtiqaqput pingasuujurtunik (6) angajuqqaangujuutinik kanataup gavamakkunginnit: kiggartuqtiqaqsutillu ministaup tulliaata allavinganit; ministaup ikajurtianik, kanatami allanut inunnullu aanniarnanginnilirinirmut katimajinit; kiggarturtiqaqsutillu ministamik aanniarnanginnilirinirmut; Inuit Tapiriit Kanatami allavimmi angajuqqaanganik; Inuit Tapiriit

Kanatami aanniarnanginnilirinirmut amma avatilirinirmut kamajimmaringanik; amma kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut iksivautanganik.

TUAVIRNARTUQAQTILLUGU PARNAKSIMAGIAQANIQ

Kanataup gavamakkungit ilitaqsvalliatuinnarmata pimmaruuninganik tuavirnatuqaqtillugu parnaismatsiariaqanirmik amma kiujunnariaqanirmik aulatsisiarnikkut sapummigumallugit kikkulimaat kanatamiut.

Kanataup ukiurtartuani inuit nunalinginni, atuinnaqariaqanirmik tuavirnatuqaqtillugu ikajurtaujjutiksanic parnaigiaqaniq isumaalugijauvalliatiunartuq. Kanataup gavamakkungita aanniarnanginnilirijikkunginni ikajuriaqanirmut parnaigiaq katimajujut (mutual aid assistance task group) amma kikkutuinnaarnut aanniarnanginnilirijujut gavamatuqakkunnit (public health agency of canada), Inuit Tapiriit Kanatami pigiarutiqaqsimalirtut tukisigiakkannirviknik nuatsillutik kanataup aviktursimaninginnit/ukiurtartumit, nunaliillu aviktursimaninginni tamatuma tuavirnatuliriniup miksaanut tisamani inuit nunanginni aviktursimajuni kanatami qanuilingammangaata ullumi tamatumunga pijjutiqaqtunik. Tukisigiarviksait katirsurtausimajut ikajurniqarniartut tuavirnatulirinirmut parnainirmut katimajunut nalunaijailirpata amma kiujjutiksaliuriaqalirpata tamakkununga pinailutaunartunik, sannginirijaujunik amma arsururtaunartunik inuit nunanginni pijjutiqaqtunik tuavirnatuqatuinnariaqanirmut parnaigiaqanirmut.

KANATAMI IMIALUMMUT/AANGANARTUNULLU IKAJUNIRMUT PILIRIJUSI

Kanatami imialuluarnirmut/anganartunullu ajurutiqaqtunut ikajurtaujjutiksalarinirmut timiujut aaqkiqtaulaurput kamaniartillugit kanatami imialummot/anganartunullu ikajurnirmut tunngaviksanic, tilijaugutiqaqtillugit aaqkiksuijksaulutik tusarutiksanic kanatami atuliqtauqujaujunik makititsigiarinirmut ikajurtaujjutiksanic tamatumunga akaungiliurutaummariumumut kanatami. Taakkua katimajujut tikkuartausimajut nakilimaaq aviktursimajutigut amma pilirivittigut amma nakituinnartut kiggarturtiqatsiaqullugu nanilimaaq, amma pilirijut ikajuriaqanikkut, maligatigut, gavamatigut, nunalittigut, turaangajunik inunnt, amma allanut, ikajurtaujarialinnullu; amma ikajurpattunut ikajuqattarsimallutik amma qaujimanigatartunut atursimalirtamitigut. Tamakkua katimajujut parnainirmut ilitaqsisimajut ikajursiariaqanirminik iliqqusitigut amma aviktursimajutigut isumaksarsurtausimajunik, amma ilitaqsisimajut ikajursigunnarninginnik nunaqaqqaqsimajut katujjiqatigiingita saqqititsinasuarnirmut ikajurutiksanic amma ikajursigutiksanic imialummot/anganartunullu tulurtautiqalirtunut kanatami.

Kanatami imialuluarnirmut/anganartunullu pinailutaqalirniur pilirijusiujuq saqqititsinasuarnirmut tunngakuqaqsutik amisisunik, piluurtumik piliriqatigiittuksauniq, ikpigusutsiaqattautiniq iliqqusiqatigiingikkaluarluni, amma ikpigusunnikkut ikajuriaqanirmik ikajurtaujariaqatunik. Tusartitsigutaujut amma atuliqujivungaaruatujut aaqkiksurtuagiallagiaqatut kingullirpaangulirtumi amma atuinnaqtitaututik aujanganu 2008.

KAANSUR

Inuit tapiriit kanatami kajusititsivallialiriimata piliriaksanic tukisititsigasuaruaq inuit kaansutaarpanniarmut pijjutigijanginnik gavamanut amma gavamaunatik katujjiqatigiinut. 2007-2008,mi, Inuit Tapiriit Kanatami aaqkiksimaliriimata piliriqatigiitsiartuksauninginik katujjiqatigiingujut suurlu ukua: kanatami piliriqatigiinni nuqqartitsinasuarnirmut kaansumik, canadian partnership against cancer, kanatami kaansulirinirmut katujjiqatigiit, canadian cancer society amma kanatami kaansulirinirmut piliriaksalarinirmut tusaamaqatigiittut, cancer action network. Pimmaruuvuq tamakkua timiujut kanatami kaansumik nuqqartitsinasuarnit, mianirsivattut amma ikajurpattut litarijauniqaqpata amma ikpigijauniqaqtialutik kiujjutaujut inunnt.

2007,mi, Inuit Tapiriit Kanatami aaqkisuilaurtut titiraqtaujumik inuit amma kaansumut titiraqtaujut uqausiksautillugit amma sulijunik nuitiritillugit inuit amma kaansur miksaanut. Taakkua titiraqtaujut matuirutaulaurtut uqausiqaqtusaunirmut kaansuqaqpanningita inuit ikajurtaujutiqariaqaninginnut kanatami. Atuliqujivungaarutilaurtut ikajurutiksanic kansuqaqtunut, amma ikajukkannirutiksanic inunnut. Aturtauqullugit ikarutiksauniartillugit ajjiingittunut gavamanut amma kanatami pilirijusiksaujumut kaansulirinirmut (canadian strategy for cancer control).

Inuit Tapiriit Kanatami arsururutiqaqput tukisiumanirsauqiaqanirmik inuit amma kaansu miksaanut. Inuit Tapiriit Kanatami iqqanaijartitaalaurtut kaansur miksaanu suquijaijiksanic (qaujisartiksanic) inuit kaansutaarpanningita miksaanut katirsuinikkut tukisigiarviksanik.

KIGUTILIRINIQ

Kiujutigijaujunik kigutilirinirmut isumaalugutaujut pijjutigillugit nunaliit aviktursimaningitigut, inuit tapiriikkutigullu, amma tiljausimaningitigut kanatami inuit tapiriit aanniarnanginnilirinirmut katimajinut, aaqkisuilaurtut kigusilirinirmut qaujimajugajartunik katimajinik (dental expert advisory committee). Taakkua katimajujut qimirravattut amma ikajurtuksaullutillu kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajinginnik pijjutiqaqutik pilirijusiksanic amma aaqqigiarutiksanic piusititsigiarnirsaujurnut akaunirsamut kigusilirinirmut inunnuangajunik.

Kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajingit nalunaijailaurtut atuinnaqangiluarnirmik katirsurtauvattunik tukisigiarviksanik pijjutiqaqutik kigusilirinirmut ikajurtaujutiqariaqatqanginnik inuit taimaatsainnaq kanatamiutitut. Inuit Tapiriit Kanatami pinasuaqatiqaqtut allavinganic kigusilirijiit kanatami amma gavamatuqakkut killisiniartinginnik (office of the chief dental officer and statistics canada) pijjutiqaqsutik atulirtitautitsillattaariaqanirmik kigutilirinirmut qaujisartaunikunik katirsurtaullutik inuit innait amma surusingita miksaanut nunaliit aviktursimaningitigut. Tamakkua tukisigiarviksait ilagiliutijaugajartut nunavimmi tukisigiarviksait katirsurtausimaninginnut katitillugit kanatami qaujigiallagutaugajarmata. Taakkua katirsurtausimajut tukisigiarutiit qimirrujaujartitillugit qanuq ajjigijaungitigimmangaata ikajurutiksait atuinnautitaujut qallunaat nunanginni kanatami, aaqkisuigiqatqillugit parnaktaugialinnik ikajurutiksaulutik akaungiliutaujunut.

NUNAQAQQAQSIMAJUT AANNIARNANGINNILIRINIANUT KIINAUJAQAQTITAUJARIAQANINGIT

Inuit Tapiriit Kanatami pilirianginta ilagitilluniuk kiinaujaqariaqanirmut pilirianut, inuit tapiriit kanatami iqqanaijartingit ikajursisimajuvut amma kajusititsisimallutik piliriangujunik amma tusaumaqatigiitsiaqullugit inuit nunanginni tisamani aviktursimajuni aaqquimatitsijuijunik, amma katimatitsilaurtut marruiqsutik inuit katimajinginnik tamatumunga parnaigiasiq. Inuit Tapiriit Kanatami iqqanaijartingit kamalaurmijut ikajurunnarnirmut kiinaujatigut angirutinganic aturtaugajartunik rec,kunnut, katimatitsiniqalaursutillu inuit ilauqataulauringitigut nunaqaqqaqsimajunuangajunik kiinaujaqariaqanirmik amma sungiutigiaqanirmut katimajut (ahhf integration and adaptation committees,) kamatillugit ikajursilaurtut katimaninganic katimajirusiujut, amma tusaamatitsijullutik tamainnut rec,kunnut amma nunaqaqqaqsimajut kiinaujaqaqtitaujariaqaninginnut parnaivimmut.

Inuit Tapiriit Kanatami iqqanaijartingit nalunaijailaurivut amma tusaumaqatiqaqsutik inuit nunaliit aviktursimaninginni aanniarnanginnilirinirmut qaujisarutauvattunik, kinnguamajaujunik, tulurtautaujunik, sivulliujujaujujaujunik, amma ikajuutaujunnartunik nunaqaqqaqsimajunut aanniarnanginnilirinirmuangaajunik kiinaujaqaqtitsigiqanirmut kamavattunik. Amma piliriaqalaurmijut ikajursijutiksanic nunalinnut malillugit inuit katujjiqatigiingita aaqkisuuriiqsimajangit aanniarnanginnilirinirmut kiinaujaqaqtitsivattunit atulirtautitsinasuarnirmut pilirijusiksanic amma qaujisarnikkut tunngakuksanic. Qaujisarniq amma titiraqsimajunik qimirruqiaqaniq pijariiqtaulaurmijut tiliurtausimallutik rec,kunnut ikajursigutauniartillugu katitirijariaqanirmut amma atulirtitautitsigiqanirmut aanniarnanginnilirinirmut ikajurutiksanic nunaqaqqaqsimajunut.

ARCTIC NET

Taakkua arctic net, kut tusaumatitsinikkut piliriviut (network of centres of excellence of canada) kanatami pinasuarviuvattut qaujisartimmarinnut amma aulatsivattunut nunamiutanik/imarmiutanik/avatimik, qanuingsiarsuariaqanimumangajunik inuusilirinirmullu qaujisarnirmut piliriqatigalutik inuit katujjiqatigiinginnik, ukiurtartumi nunalinnik, kanataup gavamanginnik amma kanataup aviktursimangingitigut timiujunik amma immikkuurtunik qaujisarnirmut silaup asijjirpallianianut aktorniluigutaujunik kanataup sigjaqutinginni ukiurtartumi. Taakkua arcticnet, kut pinasuarviqatitauvut silaktursarvigjuangani laval amma tunijausimajut kiinaujanik \$25.7-milianik qaujisarnilirinirmuangajunik 2003-2008, mut.

Inuit Tapiriit Kanatami amma silarjuami inuit katujjiqatigiingit tisamanik iniaqtitaujunut taakkununga arcticnet, kut katimajinginnut. Taakkua katimajingit tilijausimajut kamajuksautillugit aulataugusinganik arcticnet, kut. Inuit katimajiuqataujut ikpigusuttiugiaqaramir taakkua arcticnet, kut ilagiliutitsiarpammangaata inuit qaujimajatuqanginnik parnalituarutik piliriaksanik amma nunalingit ilauqattaqullugit piqasiutilugulu akuniujukkut ilisaijuxsauniq parnainikkut inunnik. Ullumi katimajiuqut taakkununga arcticnet, kut katimajinginnut ukuanguvut miali saiman (Inuit Tapiriit Kanatami) tuin smit (silarjuami inuit katimajirjuangit), piita aattami (makivik), amma jaimis ittuluk (nunavut tunngavik).

Amma inuit ilauvattut qaujisarnilirinirmut aulatsinirmut katimajirusinginnut taakkua arcticnet, kut. Taakkua katimajiqusiit qimirruvattut piliriaksanik, nalunaijaillutillu qaujisartauqqaarialinnik, amma ikajurpattut isumaliurnikkut kiinaujait saqqitaujaqitaujariaqaqtut kisumut aturtuksauninginnik. Ullumi katimajiuqut taakkununga ukuanguvut, lauri kaapintur (inuvaluit katujjiqatigiingit), skaat nikuul (Inuit Tapiriit Kanatami), amma stavani miikan (inuit silarjuami katujjiqatigiingit).

Ullumi pingasuummata ukiurtartumi katujjiqatigiitsutik qaujisarnirmut piliriit kiinaujaqatitaujut arcticnet, kunnut ukua:

1. silaup asijjirpallianianut aktuinirlunniujunnartut kanataup ukiurtartuani iqaluppinik, kamagijauullutik maikul pauarmut, michael power amma pil tuitsmut, bill doidge makiviktunnit.
2. silaup asijjirpalliana kupaip tarrangani amma nunavimmi: atuinnaqaqtitaujariaqanikkut ukiurtartumi ikajukkannirutiksanic, aulataullutik kuris vurkulmut, chris furgal amma martin turampili, martin tremblay kativikkut gavamakkunginnit.
3. nunatsiavut nuluq: qimirruniq amma qaujisarniq pingasuulingajunik lapatuami kangirsunginni imarmiutalirinirmik, kajusititaullutik kin raimurmut, ken reimer amma mariina piasuttimut, marina biasutti nunatsiavut gavamakkunginnit.

IMARLUK

Arraagumi 2007-2008, mi, Inuit Tapiriit Kanatami pinasuaqatigaqsutik tisamanik inuit aviktursimanginginnik qimirujariilaurtut kanatalimaami pilirijjusiksanic aulatsinirmut nunalinni imarlulirinirmut. Amma piliriaqalaurivut qimirruningimik gavamatuqakkut avatilirijingita tunngaviksaliarinasuartanginnik imarlulirinirmut aturtuksanic attanartut aktuirnilluqatuinnariaqaninginnik marlukunut imarlunnut inuit qanuingsiariaqaninginnut amma avatimut.

Kiggarturtiuqut kanatami inuit tapiriikkunnut amma nunaliit aviktursimangingitigut inuit katujjiqatigiinginnut qaiqujaularmijut gavamatuqakkut avatilirijinginnut katimaqatauqullugit ajjigiingittuni nunalinni katimaniqaqtillugit. Katimaqatautillugit inuit nunanginni aviktursimangingitigut kiggarturtiuqut amma inuit tapiriikkut katimappata akaujummariujurijauvuq gavamatuqakkut avatilirijinginnut. Kisianittauq, akaungilaanguurijaulaurtuq pilirigusiulaurtuq, pijjutiqalutik kiggarturtiqariaqanirmik, naammanaartukkut piliriqattariaqanirmik, nunalinnilu kiggarturtiqariaqanirmik amma kiinaujatinik ikajurutiksait saqqitaujariaqaninginningita miksaanut.

Taimaimmat tamakkua akaungiliutaujut kanatami inuit tapiriikkunginnut, inuit nunalinginni aviktursimajutigut katujjiqatigiinut, amma inuit nunalinginnut asijjirtuigunnarivut asijjirtuigiq pijjutigijaminik qangatuinnaqqut, piluartumik asijjirturtaugiirsimalirtillugit titiraqtauvallianingit maligait saqqitauqqaalurlutik kikkutuinnarnut. Amma, kanatami inuit tapiriikkut amma kiggarturtingit tisamanit inuit nunataarsimanikkut nunanginni, isumagijaummat tamanna pijariirataalaurninga kanatami avatilirijikkut naammagasuginagu amma isumaksarsiorutiqalaungimmata kanataup gavamakkungita uqaqatqariaqaninginnik.. Inuit Tapiriit Kanatami titiralaurtut ministanganut avatilirijikkut tamakkua pijjutigillugit.

SURUSIIT AMMA MAKKUTTUT

Miali saiman tamatuminga arsururutiqaqsimavut sivulliuujautisimallugu kanatami inuit tapiriikkunginnut angajuqqaangulluni. Tavvaniinningani maruuk ikpinnaluartuuk piliriarijaulaurpuuk. Sivulliq tullirilirtangani (2) katimarjuarniqatillugit nunaqaqqaqsimajut surusingita qanuingitsiariaqaningita miksaanut manturialmi. Tullingani katimarjuartillugit kanatami luuttaat katimajirjuangit surusiit qanuingitsiariaqaningita miksaanut aatuvuami.

Taamakkunani katimanirni, uqausiqaalurtut akaungiliutimmariallunni inuusinginnuangaunik inuit makkuttut amma surusiit ukiurtartumi amma arraaruaqatigiittut kanatami. Inuit Tapiriit Kanatami aqqiksuisuiguarput akaungiliuqataujunik inuit surusinginnut amma makkuttunut ukua atursugit:

- ▶ Aqqiksuinikku pilirijusiksani katutilutik inuit surusinginnut amma makukkuttunut inuusingagut akaungiliurutaunuanangajunik amma kiinaujaliurasuarutiksuanangajunik. Taimanna aqqiksuisuigajarmata atangirsitsiarlutik pilirijusiksani kamagutiksaluutik isumaalugutaujunik illulirinirmut, ilinninarnilirinirmut, amma kiinaujaliurasuarnilirinirmut inuit nunanginnuangaanirsani kanatami.
- ▶ Aqqiksuiutik kikkutuinnarnuangaunik/immikkuurtunullu piliriqatigiitkuksaunirmut pinasuarutiksani pijjutiqaalutik imialummut/anganartunullu ikajurtauviksaliuriaqanirmut ukiurtartumi amma ikajurtaujutiksani turaangalutik inuit surusinginnut amma makkuttunginnut saqqititsigiaqanirmut. Taimaak kamagunnarnisaugajarmata angijualummik akaungiliurutaalurtumut imialummut/aanganartunullu aturtunut amma imminirpannikkut, unurnirsautigimmata 11,vitsugit suurlu kanatami katillugit imminik ijaarivattut inuit nunanginnit.
- ▶ Kanataup gavamakkungit tilijaulutik aqqiksigiit nunaqaqqaqsimajut surusinginnut amma makkuttunut kigngartutuksani, uqaqtiksani.

ALLAIT INUILLU SIGGALIARTULUARTAILINIRMIIT PILIRIJUSIRIJANGA (TUNNGAVINGA)

2007 ukiaksaangani kiinaujangit allanut inunnulu pilirijusiksani turaangajut nakataulaursimajut kanataup gavamakkungita kiinaujatigut parnaksimajangitigut. Kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajingit isumaliulaursimajut aqqiksiumagiq kiggartunikkut pilirijusiksani. 2008 pigiartillugu kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajingit angirutiqalaursimajuq aqqiksigiit inuit siggaliartuluartailinimut ikajurtaujutiksani pilirijusiulirajartumik.

Inuit siggaliartuluartailinimut pilirijusinga, inuit tobacco reduction strategy aqqiktaulaursimavut kanatami inuit siggaluartuluartailinimut ikajurutiksaliirinimut katimajinginnut, national inuit tobacco task group, amma kiggarturtuujut tisamanit inuit nunalinginnit aviktursimajunit kanatami amma kanatami inuit katujjiqatigiinginnit.

Taakkua inuit siggaliartuluartailinimut ikajurutiksangit aqqiktausimajut malitsugit pimmarititaujut. Siggaliarturpattut inuit amisuunirsammarialummat kanatamiulimaat siggaliarturpattut saniani. Suurlu

imaak 70%,luangit inuit innait amma makkuttut siggaliarturpammata, ajjigijaunginniaqsutik kanatami qallunaat nunanginni kisiani siggaliarturpattut 20%,tuinnautillugit. Silarjuami aanniarnanginnilirinirmut katujjiqatigiirjuat tunngavingani siggaliartuluartailinirmut (who framework convention on tobacco control (fctc)) amma uqaqsimammimmat nunaqaaqaaqsimajut siggaliartuluarpanninginnik. Taanna pilirijusinga aaqiksurtausimajuq silatuningit amma qaujimajangit inuit atursugit qanuq siggaliarturpalaunginningit amma qanuq turaagaqarumaningit inuit amma inuit nunalingit siggaliarturpagnairnirmut.

Inuit Tapiriit Kanatami sugiallagutiqalaurput atulirtautitsigiaqanirmut pilirijusiksaniq (tunngaviksaniq) pigiarniarlutik 2008-2009,mi.

Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataunginnarsimavut aaqiksuijunut kanatami puvaluppannirmut ikajurutiksaliurtunut (canadian lung framework) niriugijaujunut saqqitaulaariangit kingullirpaami aaqiksursimalirtillugit 2008,mi. Pinasuaqatiqaqsutik parnainirmut katimajujunik taanna pilirijusiujuq ilitaqsigutauvuq akaungiliurutauvattunik puvaqkut ajjigiinginninginnik qallunaat nunanganirmiut amma inuit nunanginnirmiut. Taanna tunngavigijaujuq ilitaqsigutauvuq akaungiliurutaujut qanuingsiariasuaruaqanirmut suurlu avatiliriniq, sukkuuniq, illukiksarnit/illurlunniq amma niqitsiavaqanginniq kamagijauullattaariaqalirninginnik saqqititsiniarpata ikajurutiksatsiavannik.

ISUMAKKUT ARSURURUTIQANIQ

Inunnut sivullirpaujjauqujavut inunnut qanuingsiariasuaruaq, isumakkullu arsururutiqaniq pimmarititaulaartuq arraagugilaurtattinni. Taijaujut “aliana” inunnut isumakkut arsururutiqaqpannirmut ikajurasuaruarnirmut katimajujut tunisilaurtut aaqiksulaurtaminik pilirijariaqaqtaminut parnaksimajunik (“alianait” inuit mental wellness task group presented its strategic action plan) tunisilaurtut allanut amma inunnut isumakkut ikajurtiunirmut katimajunginnut (first nations and inuit mental wellness advisory committee (mwac)) mai 2007,mi. Tamakua parnaktausimajut sivullirpaami angirutigilaurtangit. Amma kinguniagut tunijaulartut kanatami amma silarjuami katimarjuartunut, amma piqasiutillugit isumakkut arsuruqpatnut ikajuriaqanirmut kamisaujunut kanatami.

Inuit Tapiriit Kanatami suli piliriqatiqainnartut nunaliit aviktursimaningitigut inunnik aqquitiqaqsutik alianaikkunnik amma kanatami inuit aanniarnanginnilirinirmut katimajinginnik, aaqiksuiqiaqama kinnguumajaujunik aqqigiarutiksaulutik amma piusigiarutitsigiaqanirmut piliriangujunik amma ikajurutiksaniq tamatumunga. Ullumi inuit nunalinginni aviktursimajuni qimirruvut saqqitausimajunik ikajurutiksauqullugit kanatami imialuluarnirmut/anganartunullu arsururutiqalirninginnik ikajurutiksaniq pilirijusiksaliurnirmut turaangajunik.

SILAUP ASIJJIRPALLIANINGA

Silaup asijjirpallianinga uqausirijauvalliatiunarmat silarjuami. Arraani piluurtumik ikpigijaksaujut kanatami inuit tapiriikkungita ilauvigilaurmauk pijjuartualullutik katimajinut. Katimaqataulaurtut silarjuami silaup asijjirpallianianik katimarjuarutiqaqtunut taijauulluni qallunaatut cop-13 climate change katimarjuaniq pali intunisiama, bali indonesia, amma silaup asijjirpallianianik katimajjutiqalaurmijut inunnik nunavummiunik vivuari 2008,mi.

Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaangan miali saimat niruartaularsimavut ikajurtiuniartillugu kanatami avatilirijinirmut ministanganut jaan piurmut, john baird katimarjuarniaqatillugit (cop-13 climate change),mik tisipiri 2007,mi paali, intunisiama. Taikani paalimi, minista piurt tuksiralaurtuq Inuit Tapiriit Kanatami katimatitsiqullugit iqalunni aturlutik kiinaujanik uqausirijaulaurtunik kanataup gavamakkunginnut katimarjuarniaqatillugit paalimi. Kiinaujait turaangammata ukiurtartumi amma allait nunalinginnut

aturniartillunigit qimirrugiaqanirmut atuutiqaqsarunnartunik amma piviksaqaviujunnartunik, amma katimajutiqarunnaqullugit qanuingitsiarasuarnirmut sungiutijaujariaqaniartut ikajurutiksait miksaanut inuit nunanginni aturtaujunnarajartunik.

Iqalunni katimaqatigalaurpuq minista piurt, vivuari 8, 2008,mi. Inuit Tapiriit Kanatami amma inuit nunalinginni aviktursimajutigut katujjiqatigiit tamarmik katimaqataulaurtut, amma kiggarturtiujut atapaaska ukiurtartumut katimajirjuangit, juukaanmi allait, amma kuitsin allait, silarjuami katimarjuamiut katimarjuarniaqatillugit. Tamanna katimarjuarniq piviksaqarviulaurmat katimajunut uqaqviqarunnariaq ministamik takunnallattaarlugu, pijjutiqalutik silaup asijjirpallianianut akturtauninginnik nunaliit aviktursimaningitigut, kanatami amma silarjuami.

Inuit Tapiriit Kanatami taimangat inasuaqatigaqput niarpullu inuit nunalingitigut aviktursimajukkut aaqqiksuivallialutik inuit nunalinginnut pivalliarutaujunnarajartunik kiinaujatigut saqqitaulaurtunut paalimi. Inuit Tapiriit Kanatami kajusititsigialangajut aaqqiksuivallianirmik inuit silaup asijjirpallianianut katimajugajartunik arraaguginiartattinni.

SURURNAQTUT (ATTANARTUT)

Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataummarippattut ukiurtartumi surunartulinirmuangajunut (northern contaminants program (ncp)) pinasuaqatigaqsutik silarjuami inuit katimajirjuanginnik (kanatamut) amma inuit nunalinginnik aviktursimajutigut. Maanna arraagugijattinni ikpigijaqalualaurtut parnakpalliagiaq nutaanik ilinniarnilirinikkut amma tusaumaqatigiitsiarnikkut titirarnikkut aturtaugajartunik tunngavigijaulutik piliriaksanut turaangajunik pijjutajunut amma isumaalugutajunut inunnut.

Ukiurtartumi surujunnartulirinirmut piliriangujut 15,rilirtanganik arraagut quviasugutiqaqatillugit uqausiqaalaurmata qanuiliurnirisimalirtanginnik arraaguusimalirtuni 15,ni pijjutigaqsutik surujunnartunik ukiurtartumi. Ukiurtartumiut sivuliurttiit taimangat uqausiqaqattarsimajut avatimut surujugutajut miksaanut ajjigijaungimmat amma saqqititsigutaqatigamat atuutiqaqsarunnartunik qaujisarnikkut (suqquijainikkut) pilirijariaqaninginnik. Taakkua ukiurtartumi surujunnartulirinirmut pilirianguju ilautitsisimajut inunnik qaujisarnikkut taimaatsainnaq ilainnaanginnikkut piliriqataujariaqaninginnik.

Avatimut sururnaqtut inunnut miklgiarsimalirinaqtaujuugaluat, uqausirijaulutik 15,rilirtangani saqqijaalirningita nalliutiniani katimatillugit, amma qaujisartiujut isumasimajut inuit asijjiuksanginniraqsugit niqqaqpannirminik niqitsiavannik nunamit inuttit. Taima isumaalugutauluurtuq qaujisartiujunut savirajaksaq murkuri amma nutaat aturtauvalliammata sanajausimajut nunamit surujunnautajunut ukiurtartumi.

Ukiurtartumi surujunnartulirinirmut piliriangujut kajusinginnarniarput qaujisarnikkut sururnartunik arraaguuniartuni amma qaujisartuqattarajartut qanuittutuinnarnik sururnaqtunik uumajunut qanuittutuinnarnut ukiurtartumi.

Inuit tapiriikkunginni tamakkua aanniarnanginnilirinirmuangajut amma avatilirinirmut kamagijaulirningitigut atausirmi akaunirsaulirtuq tusaumatitsigiaq surujunnartut miksaanuangajut kamagijauqaningitigut atangirlugit. Amisummariummata pinailutajut qanuingitsiarasuarnirmut isumaalugutajut ukiurtartumi isumagijaujut tuavirnatukkuut kamagijaujariaqalirningit pijjutigillugit akuniujumut akaungiliutaujunnarningit attanartut avatimut inunnullu. Inuit Tapiriit Kanatami katimaqatigaqattarningitigut nunaliit aviktursimaninginnit pijjutigaqsutik tukisititsigiaqanirmik tamakkua sururnaqtut miksaanut ajjigiingittunik aturlutik. Tamarmik angiqatigiiksivavut tusartitsigiaqaniq sururnaqtut miksaanut atangirsingilluni (suurlu tukisititsigiaqaniq attarnalirpallianinginnik silaup anirniqarnartuup, niqit, imaut, uumajut amma inungita) akaungiliurutaugiallagunnarninganik. Taimaimmata ullumi, silatuquungimmat inuit nunanginnuakallatuinnaqattarniq tukisigiarutiksanic sururnartut miksaanut, isumaalugutaummat. Taimali tukisititsigiaqanikkut isumagijauqasiutingippata isumaalugijaujut suurlu niqitsiavaqariaqaniq timimut piujunik, niqiqainnariaqaniq, amma iliqqusingitigut piqqusiuvattut, akaunaarajangimmata piliriarijaunasuartut.

Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataujut pimmarialukkut qaujisariaqanikkut piliriarjaujunik suurlu ukiurtartumi sururnartulirinikkut, silarjuamilu ukiurtartumut arraagugjaujukkut, ukiurtartumi nunamut/piruqtunullu piliriangujut, arcticnet, amma nasivvikunnut inuit qanuingitsiarasuarniliriniagut amma avatitta asijjirpallianianut piliriangujunik atangirlugit tusartitsigiaqanikkut, amma parnaigiaqanirmut piliriaksanut tuksirautitigut ikajurutauniartunik tusaumaqattautitsariaqanikkut qaujisarniq pijjutigilugu ukiurtartulimaami.

QAUJISARNIQ (SUQQUIJAINIQ)

Inuit Tapiriit Kanatami pimmarialuuvuq aaqqumatitsinirmigut qaujisarnikkut inuit ilaullattaaqattariaqaninginnik nunaliit tisamat aviktursimaningitigut. Ullumimut inuit tapiriit kanajutami aaqqumatitsisimavut nunaliit aviktursimaningitigut inuit qaujisarnirmut ikajurtigigajartanginnik (regional inuit research advisor (ira)) piliriaqanikkut, kiinaujaqaqtitaullutik, arcticnet, kunnut nasivvikut piliriviatigut inuit qanuingitsiarasuarniliriniagut amma avatiut asijjirpallianianik kamanikkut, amma ukiurtartumi sururnaqtunut piliriangujutigut.

Inuit nunanginni aviktursimajutigut qaujisarnirmut ikajurtiujut (ira) saqqitaulaursimammata kamaniartillugit qaujisariaqanirmik inuit nunangitigut avirtursimajutigut sururnartunik, silaup asijjirpallianianik amma avatilirinirmik amma inuit ilaullattaaqattuqullugit qaujisarnikkut pimmarijunik nunalinginni.

2007-2008, mi Inuit Tapiriit Kanatami imaliulaurtut taakkua ukiurtartumi sururnartulirinirmut ikajurtiujut piliriarjanguq qanuq isumagijaummangaata inunnt nalunairsigutauniarmata aaqqigiarutiksanic piunirsamut, amma akaunirsamut parnaigiaq, amma saqqitirinirmut akaungiliurutigijanginnik.

Inuit Tapiriit Kanatami uqausiqaqsimavut kiinaujartaartitsivattunut tamatumunga qimirrugiaqanirmuangajunik. Malillugit qaujijausimajut qimirunikkut, Inuit Tapiriit Kanatami niriupput nalunairsigiaqanirmik kiinaujaqaqtitaulariaqaninganic akaunirpaugiartukkut ukununga turaangajunik; parnaivallianirsaugiaqanirmut; nunalinni qaujisarnikkut ilaunirsaugiaqaninginnut; amma akaunaarnirsautitaugiaqaninganut qaujisarniup aaqqumatitaugiaqaningita.

QAUJISARNIQ AMMA TUKISIGIARVIKSANIK KATIRSUINIRMUT PILIRIANGAJUT

Kanataup gavamakkungita aannianginnilirijrjuakkungit/Inuit Tapiriit Kanatami parnainirmut katimajingit aaqqitaulaurtut airili, 2007, mi pingasuujurtunut (6) taqqinut paarnaktaujuni aaqqisuiniartillugit inunnt aanniarnanginnilirinirmuangajunik. Taima ilangit nalunaijartaulaurtuq turaangajut tukisigiaviksanic inunnuangajut katirsuigiaqanirmut, tukisigiaviksaqariaqaniq amma qaujisaniiriniq. Piluartumik, taakkua timiujut nalunaijailaurmijut qaujisariaqanirmik pilirijjusiugajartunik katirsuirtausimajunik tauqsiiqatigiittuksaunirmut amma kamatsiarnirsaugiaqaniq tukisigiaviksaklirinirmik pilirivugajartumik. Taimattauq nalunaiqsilaurmijut taakkunani akuniungittumut turaanganirsanic ilagijautillugit katirsuigiaqanirmut/tukisigiaviksaklirinirmut/qaujisarnirmullu katimagutiqariaqaninga isumaksarsurutiqaniarlutik inunnuangajunik aanniarnanginnilirinikkut tukisigiaviksanic katirsuiniq amma tukisigiaviksanic atuinnaqariaqaniq.

Kanataup gavamangita aanniarnilirinirijikkungit parnaisimagivut titraqsimajunik atuinnaurqtitaulaurtunik inuit miksaanut tukisigiaviksanic katirsursimallutik amma angilligiariartitaunasuarningata inuit aanniarnanginnilirinirmut amma sururnaqtunut saqqippalliagunnartunu turaangajunik. Inuit aanniarnanginnilirinirmut qanuingitsiarasuarnimullu katimarjuarniqaqtillugit kuujuami januariutillugu, minista klimit, minister clement tusartitsilaurtuq kiinaujaqaqtitsiniarnirmik isulittartunut piliriaksanuangajunik qimirrugutauniarlutik nutaanik pilirijjusiksanic inuit aanniarnanginnilirinirmut qanuingitsiarasuarnimullu tukisigiaviksanginnik. Tisamait piliriaksait nalunaijartaulaurtut, amma katimajutaulaartut kanatami inuit aanniarnilirinirmut katimajinginnut qanuiliurtursaulirmangaarmik qimirrulutik.

KANATAMI NUNAQAQQAQSIMAJUT KATIMAJIRJUANGIT UUMAJUT NUNGUNNIJARTUGIJAUJUT MIKSAANUT

2007-2008, mi arraaguuk marruunni iningit katimajiujut taakkununga isulittut kisiani mista lauri kaapintur, mr. Larry carpenter, tikkuartaulartuq inuit kanatami tapiriikkunginnut tilijaulartuq ministanganut avatilirijikkut. Marji 1, 2008, mi, tisamait nutaat taakkununga katimajiujuksait tikkuartaulartut, kinguvviutillutik tisamaulartunut katimajinut, taanna lauri kaapintur amma pivurli jaikup, beverly jacobs marruunnut araaguunnut tikkuartausimaniartillugik.

Inuit Tapiriit Kanatami quviasukput mista kaarpintur qaujimanirmigut piliriluni inunnik kiggarturteniarmat katimajinginni. Qaumaninga uumajut miksaanut, nunataarsimaniullu, iliqqusikkullu qaujimaninga, amma aulatsiqatigiigianirmut atuutilirjuaraalummat aulatsigiaqaqtillugit uumajunut nungunniujartugijaujunut piqujarmik (maliganganik), species at risk act (sara). Nutaanik katimajiqalirtillugit, Inuit Tapiriit Kanatami ikpigusutsiarajarmata inuit kiggarturtautsiaraluarmangaata taakkunani kanatami taakkunuunatigut uumajunut nungunniujartugijaujunut piqujatigut amma qaujisariaqaqtillugit nunaqaqqaqsimajut isumaalugutigijanginkni ilautitauqattariaqanirmut amma isumaliuriaqaqtillugit amma isumaliurutiqariaqaqtillugit pimmariujunik nungunniujartugijaujut uumajut miksaanut, suurlu tuttuut ajiigiingittut (barren land, peary caribou) pijutigilugit, qilalugait tuugaaqangittut, natsiit, amma nanuit.

QARITAUJAKKUT AANNIARNANGINNILIRINIQ (E-HEALTH)

Tusartitsigutaujut tajjauullutik, the e-health status in inuit regions, environmental scan, qaritaujakkut aanniarniliriniq inuit nunanginni aviktursimajuni, avatilirinirmik qimirruniq: pijariiqtaulartut. Taakkua tusartitsigutaujut titiraqsimajut nunaliit aviktursimajuni inuit nunanginni qaritaujakkut aanniarnanginniliriniq qanuilingalirmangaat ullumi. Amma taavvuuna pilirigusiujutugit aqqiksisimmijut sivulliujujaujujaujunik, nalunaijaisimallutillu ullumi qanuiliurtuksauninginnik parnailutik inunnuangajunik aanniarnilirinirmut qaritaujakkut (inuit e-health) amma kajusitsiarsimalirtunik amma piviksagiallaugunnartunik iliquqqartaugajartillugit qaritaujakkut aanniarnanginnilirinirmut parnainikkut kiinaujaliurutaunartillugu.

Taakkua tusartitsigutaujut nalunaiqsisimavut qaujisartausimaningitigut pijjutaularatunik tamainni inuit nunalinginni aviktursimajuni. Tamanna tusaumautigunnariaqaniq sivullirpautitaummat isumagijauulluni, suurlu qaritaujakkut pituksimaqatigiigianiq qanurlu akiqarajarninga, iliquqqartaunajarninginnut amma suraksimalirpata aqqiksurtauqattariaqaninginnut pijjutiqaqtunik. Taakkua parnaktaujariaqaqtut atuinnaurqitaugasuurtillugit pituinnauniangittut saqqitauullattaalaunginningani taanna qaritaujakkut aanniarnilirijunnarsiniq.

Amma nalunaijailartut iqqanaijartiqariaqanirmik pinasuarajartunik qaritaujakkut aanniarnanginnilirinirmik, amma kajusinginnarunnariaqaninga aturtauliruni. Kanataup aviktursimaningagut amma ukiurtartumi pijjutaujut katitauqiaqaningit pimmariummata aqqiksuilirpata qaritaujakkut aanniarnanginnilirijusiugajartukkut; amma aqqiksuigiamata inunnuanganirsanik qaritaujakkut aanniarnanginnilirinirmut. Tamarmik inuit nunalinginni aviktursimajunik kamavut qaritaujakkut aanniarnanginnilirinirmut piliriaksanik nunavimmi, aqqiksisimaliriimatali qaritaujakkut aanniarnanginnilirinirmik arraagut pingasuujurtut (6) aniguqsimalirtut amma atulirtautitauniujalirtut aqqiksursimajangit.

NATSILIRINIQ AMMA NANULIRINIQ

Inuit Tapiriit Kanatami pinasuumariqattarsimavut inuit uumajursiurunnarnirmut pijunnautinginnik natsisiurunnarnirmut, amma nanniarunnarnirmut pijjutigillugit. 2007-2008, mi uqausirijauqattarsimavijuarumata taakkua uumajuit, uqausirijaunginngaarsutik inunnut annaumagutauvanningit taimangat tusaraksatigut.

Arraaniulaurtuq inuit siviliurtingit saangatsiqattarsimajut kanataup akiani katimajjuunik (european union) akiraqtursutik kanatami natsijanik sanasimajunik niuviaksaqaqtitsitailitillugit. Inuit Tapiriit Kanatami ilautitaulaungikkaluartillugit 2008,mi kanataup akianuartunut saangatsigartursutik katimajirjuanginnik nuqqartitsinasuarsimajunik niuviaksaliurnirmik natsijanik, kisiani saangatsigutigiqattarsimajavut, amma qaujimajugut inuit kiggarturtauniqatsialaurtut nunavummi siviliurtianut paal ukalirmut, maliktiqalaurmallu kanatami kiggarturtimmariutitaujumi imarmiutalirinirmut, lujula suvilanmut, loyola sullivan.

Pigiartillugi 2007, Inuit Tapiriit Kanatami saqqititsilaursimajut tusagaksatigut kanataup gavamakkungit sugiallaurtiqaqullugit kanataup akiani nuqqartitsigasuarsutik natsijarnik niuviaksaliurpannik angrutitqaqsimammata, piluurtutimik piljim, belgium amma niturlannis, the netherlands. Kanatami kiulaursimajut julai, 2007,mi nalunairsillutik saangatlaartuksaugiaq suurlu silarjuami tauqsiiqattautilirinirmut katujjiqatigiirjuanut, world trade organization (wto). Inuit Tapiriit Kanatami kanataup gavamakkunginnik qujalimmarilaurtut tamatuminga sanngijukut kamagalilaurninginnik. Kanataumiut saangatsigialilaurtut silarjuami tauqsiiqattautilinirmut katimajirjuunik sitipiri 2007,mi.

Uumajunik sirnaartit timiqutingit, kiinaujaqaqtaturjuarpattut nuqqartitsinasuarninginnut, suli ullumi nuqqartitsinasuarmata aulatauniqaratik purasulmi, brussels taakkua kanataup akiani katimajjuut maligakut aulatauqullugit nuqqartitsinasuarpattut kanatami natsijarnik niuviaksaliurpattunik. Inuit tamatuminga pijjutitqaqsutik suungujukut arsururutiqaqsimammata suurlu nuqqartitsinasuarnirmik, uqautijauqattarsimagaluarumik inuit niuviarsaliurpanningita natsijarnik nuqqartitauniujarninganik, amma 1980 angirtausimallarilauraluarmitillugit tamatumunga turaangajunik amma niuviaksaliuqujingittunik, inuit piqasiutillugit.

Taimaatsainnakasak, amialikkat nunangani, avatilirijjuut saangatsisimmijut amialikkami iqalulirinirmut uumajulirinirmullu katimajirjuunik (united states fish and wildlife service (usfws)) nanuit "nungunniujarturijaunirarumallugit" malillugit amialikkat nunangani uumajunut nungunniujartugijaujunut piqjarjuamik (us endangered species act). Suli, inuit katutillutik parnaksimajut tamatuminga akiraqturniminik, qaujimanariimat nanuit aulataugasualirmimmata amialikat nunangani avatilirinirmut timiujunut amialikamiut sannginirsamik saqqitsiqumut sugiarutiksanic silaup asijjirpallianiata miksaanut.

Inuit Tapiriit Kanatami pinasuaqatitqaqattut silarjuami inuit katujjiqatigiinginnik (kanata) parnaillutik qanuilinganiarnirmik katutilutik, tusagaksaliurtillugillu, amma titirariaqatuarmata amialikkat nunangani maligaliurtit katimajinginnut avatilirinirmut amma gavamakkut pinasuartanginnut (us senate committee on environment and public works), amma katimatitsiqattagutigilaurtanga. Inuit Tapiriit Kanatami amma silarjuami katimajirat (kanata) titiraqsimajaminik aullartitsilaursimajut taakkununga katimajirusirnut vivuari, 2008,mi.

Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaangan miali saiman tusagaksatiguuqattarsimalirtuq amisuartirsuni apiqsurtaulluni tamanna nanuliriniq pijjutigillugu kanatami, amma amialikkat nunangani tusagaksaliurtitigut. Amma katimaqatitqaqsimajut kanatami ministanganik avatilirinirmut, jaan piutmik, john baird, amma katimaqatauqattalaurtuq minista piqut amma amialikkami angajuqqaangujuutit katimatillugit tamanna pijjutigillugu.

Mai 14, 2008, mi amialikkat nunaani tusartitsilaursimavut nanuit “nungunniujarniraqtaullutik” malillugit amialikkami uumajut nungunniujartugijauninginnut piqujaq. Inuit tapiriit amma silarjuami inuit katujjiqatigiingit akauksalaungilat taatsuminga kajusigiarutaujumi.

Aanniarnanginnilirinirmut amma avatilirinirmut pinasusiarvingani iqqanaijarti

Angajuqqaq: Onalee Randell

Aanniarnanginnilirinirmut maligaliurnirmut aaqqumatitsiji: Elizabeth Ford
Avatilirinirmut maligaksamik aaqqumatitsiji: John Cheechoo

Maligalirijimmari/qaujisartiujullu (suqqaijaijiit): Catherine Dallas, Isabelle Champagne-Shields, Eric Loring, Soha Kneen

Aaqqumatitsijimmariit: Gwen Thirlwall-Wiebe, Tracy Brown

Piliriangujunik aaqqumatitsijujut: Selma Ford, Looee Okalik, Jim Cincotta

Pituiinaungittulirinirmut ikajurti- aanniarnanginnilirinirmut: Jennifer Forsyth

Piliriaksanut ikajurti- inuit miksaanut tukisigiarviksalirinirmut: Heather Tait

Arctic net, mut aaqqumatitsiji: Meghan McKenna

Allavilirinirmut ikajurti: Leanna Steen

INUUSILIRINIQ / KIINAUJALIURASUARNILIRINIQ

2007-2008, mi isumagjiausimajut kajusitsiarsimajummarialuujurillugu aulatauninga makkuttunut, kajusitsiartunut, sanngijunullu, aulatsijiqarsutik plinta vuijmik. Iqqanajartigijavut unursigiarsimajut tisamauvalaursutik sitamaujurtunut qilamiapik. Arraagut anigurtillugu pinasuarvingani parnaisimajut, arraagunut tallimanut turaangajunik aaqkiksuisimallutik, tunngavigillugit Inuit Tapiriit Kanatami turaagarivalliaqumajanginit.

ILLULIRINIQ

Uktupiri 2007, mi Inuit Tapiriit Kanatami saangatsilaurtut silarjuami pijunnautilirinirmut katimajirjuunik illulirinirmut, miluun kutarimik, miloon kothari, mik. Taanna kothari pulaalaurtuq kanatami qimirrugumalluni pijunnautigijaujunik illuqatsiarnirmut, ikpigijaqaluni angirraqangittunik kanatami, arnanik, amma nunaqaqqaqsimajunik.

Inuit Tapiriit Kanatami piviksaqanirmigut nalunairsilaurtut inuit illukiksarningita miksaanut kanatami amma akaungiliutauvalliatunuk illukiksarniq pijugillugu, suurlu qanisanartunik, attanartanillu “illuup iluani” qanimanarniraqtaujunik, amma inuusilirinikkut akaungiliutauvalliatutiinnarninganik illukiksarniup.

Inuit nunaani uuttuutitsiavait aturtaulaurtut takutitsinasuarnikkut illukiksarnirmik, qanurlu illurlunninginnik, amma piungiluarjiaugajartunilli kanatalimaami aturaksaungigiaq. Inuit Tapiriit Kanatami nipiqaularutiqalaurninga sugiaqujillutik inuit illuqatsianginnianut amma uqaqatigiigiammarinnianut inuit, kanataup gavamakkungita, amma ukiurtartumi gavamait amma kanataup aviktursimaniagut. Niurrusimalaurtillugu kanatamut kiggarturtiujuq, saqqitirilaurtut atulirtauqujaujunik sivullirpaami, piluurtumiqai tukralaurmata kanataup gavamakkunginnik aaqkisuivalliaqullugit pilirijusiksanic aturtaugajartunik “kanatami illuqatsianginnirmik”, ikpigiluarlugit kanatami nunaqaqqaqsimajut.

Kanatami luuttaat katujjiqatigiingita tusagaksaliurivattangit (canadian medical association journal) saqqitaulaurtut julai 2007, mi taijaullutik illuup iluani (indoor) anirniqarnartuup attanarniata puvannut qanimanartaarunnautiata miksaanut kanatami inunnut makkuttunut, amma ikpigijaummarilaurtuq tusagaksaliurtinut. Tamannaulaurtillugu inuit tapiriikkut kanatami surusinut luuttaat katujjiqatigiinginnik (canadian paediatric society (cps) katimaqatiqalaurtut amma suqquujijimmarimmik (qaujisartimik) luttaamik taamas kuvasi, dr thomas kovesi md. Luuttaaq kuvasi, dr. Kovesi puvalirijimmariummat pinasuarsuni aantariumi surusirnut aanniavimmi, children’s hospital of eastern ontario (cheo) qikirtaalummi surusiit kamagijauvigisimalirtanganut taimanganit 1980, nit.

Tamarmik timiujut, amma piliriangujuq taijauluni many hands one dream initiative piliriqataummata surusirnut aanniavimmut, tamarmik ikpigusukkamik pinasuaqatigiittuksaugiaq ikajurutiksaticut. Pinasuaqatiqatattarsimajugut tamakkuninga aaqkisuilluta uqauusiksanic saqqitauqajartunik cps uqalimaagaksaliurivattangitigut surusilirinirmut amma surusiit qanuingitsiariaqaningita miksaanut. Taakkua uqausingit pijjutiqaartut anirniqarnartuup salumagjaqaninganik amma illuqatsianginnikkut attanarninganik timimut piluurtumik puvalugutaujunnarnianik ajjigiingittunik (respiratory syncytial virus (rsv), pneumonia and tuberculosis) ukua piqasiutillugit:

- Puvakkut qanimataarniq (qikirtaalummi 40, vitsugu unurtiginirsauummata aatuvuamiunit)
- Surusiit puvalugut qanimataaqattarningit amma akuniujjutauniartunik puvalugut qanimataarpanniq

- Illuup iluani anirniqarnarningit illuit akaungimmata amma qanimataarsarainnirsaugutauvattuq
- Kiujuutiksarsiurlutik illuliukkannirtuksaunirmut amma illuup iluani anirniqarnartulirinirmut aaqqigiarutiksanic amma ullumi illukiksarnirmuangajunik

2010,mi VAANKUVAMI UKIUKKUT PINNGUAVIGJUARNIQ (QITINNIQ)

Inuit Tapiriit Kanatami pinasuaqatiqaqsimalirtut vaankuvami parnainirmut katimajiuunik arraagumi 2010,mi pinnguavigjuartuksaunirmut amma timikkut piusirsungittunut pinnguavigjuarniugajartumut 2007-2008,mi, inuit ilautsiaqullungit pinnguavijjuaripata arraagungani 2010. Pimmariummata tamakkua, Inuit Tapiriit Kanatami kiinaujanik atuinnaarutitsilaurtut uktupiri 2007,mu pinasuarutiksanic vankuvami 2010 pinnguavijjuarniugajartumut parnailutik. Tamanna ikajursijauniqalaurtuq Inuit Tapiriit Kanatami katimajinginnut angirutiqalaurmata piqujivungaarutimik tapiriikkut tilijaugutinganik piliriqataujuksauninginnut inuit miksaanujut pijjutigilugit amma pinnguavigjuarniugajartumut 2010,mi. Atuliqujivungaagutiliangusimajuq turaangajuq inuit nunanginni aviktursimajuni ilainnaartauqunagit amma piviksaqatsiaqullugit pinnguaqataugiaq pinnguavijjuartuni. Inuit Tapiriit Kanatami kajusititsigiarsimalirtut sulirijuksaunirminik nunaliit aviktursimaningitigut.

Amma, vankuvami ukiurtartumi pinnguavijjuarnirmi turaagaqalangammata piusirijaulaursimangittumi nunaqaqqaqsimajunut ilaullattaalirata 2010,mi. Tamatumani qitivigjuartillugit vankuvami pinasuaqatiqarajarmata tisamanik nunaqaqqaqsimajunik tunngasuttitsijiuqatauniartillugit. Taakkua katujjiqatigiingujut aaqqiktausimajut pinasuaqatigillugit nunaqaqqaqsimajut kanatamiu 2010,mi pinasugauniartunut. Tamanna aqtutigilugu tusaumaqatigiitsiarniq amma pinasuaqatigiinni, taakkua Inuit Tapiriit Kanatami amma fhfn,kut angiqatigiigutiminik tukisiaqattautinikkut aaqqiksilaurtut. Taimaimmat, Inuit Tapiriit Kanatami amma vaankuvami pinnguavijjuartulirinirmut katimajiujut amma taakkua fhfn,kut aaqqiksuismajut pinasuaraksaminik. Taakkua aturlugit parnaksimajangit pinasuariaqaqtaminut, Inuit Tapiriit Kanatami ikajulaurmijut 2008,mi sainiisiit nunangani pijingmi (beijing) pinnguavijjuartunut, aitisilaurmata inunnik qilaujjautinganik takuksautitauqasiutigajartumik takuksautitautillugit “qilautiit uutturariurvimmi”, “drum experience area”, purtis kulampia saqqijaartitsivigigajartangani ajjigiingittunik aujami qitivijjuarviujumi. Niriuttut taanna qilautimik takuksautitsikannirumaaqullugit 2010,mi tuttarviani, 2010 commerce centre pinnguavijjuaripata 2010,mi amma pinnguartaqatillugit (qitiktitaqatillugit) timikkut piusirsungittut.

Inuit Tapiriit Kanatami kajusititsilaurivut kanatami inuit katimajiksanginnik parnainikkut vaankuvami pinnguavijjuartunut, national inuit committee on the vancouver olympics (nicovo), amma turaagaqaqtut inuit nunanginnit aviktursimajunit piviksaqqaqullugit piliriqataugiaq 2010,mi pinnguavijjuarniugajartumut amma piviksaqatsiarvigijunnarnirmini aturtaksarimmak. Taakkua katimajiujut kiggarturtiqatut tamainni sitamanit inuit nunalinginnit aviktursimajutigut kanatami, amma piliriqatauniartut 2010,mu, amma taakkua inuit katimajingit parnainirmut kajusititsijulaartut inuit ilauqataugiaqaninginnik.

ILINNIARNILIRINIQ

Kanatami inuit ilinniarnilirinirmut katimajingit (national inuit committee on education (nice)), saqqijaallaringikkaluarsutik kajusinginnalaurtut arraagulimaami saqqitirillutik ilinniarnilirinirmut amma asinginnut tukisigiarviksanik, suurlu suqqujainilirinirmut (qaujisarnilirinirmut), ilinniartut ikajurtaujuutiksangitalu miksaanut amma kiinaujait atuinnaujut nunaliit aviktursimaningitigut.

Inuit Tapiriit Kanatami piliriqataunginnarput ukiurtartumi aaqqiumatitsijullutik nunaqaqqaqsimajut ilinniarniliriviata tuttarvi anut,aboriginal learning knowledge centre (ablkc), amma piliriqatiqaqsutik kanatami katimajirjuanic ilinniarnilirinirmut, canadian council on learning (ccl) arraagunnut marruunnut turaangajunik 2007-2009,mu turaangajunik angiqatiqarutiqaqsimallutik taakkuninga ablkc,kunnik amma kanatami inuit

tapiriikkunginnik. Inuit Tapiriit Kanatami allavingani aatuvuami iqqanaijartiaqatut iqqanaijainnangittumik amma tuniuqqajiuvtumik tukisigiaviksanic, sulangajunullu aqqiumatitsijiuvtatsuni amma pinasuartiulluni. Inuit Tapiriit Kanatami parnaiqataulaurmijut inunnik aqqiksuitillugit inuit inuusilimaami ilinniarunnarnirmut piqqusiksanginnik. Tamanna katimaniq kajusilaurtuq iqalunni mai 2-3,mi, 2007,mi.

Taakkua ablk, kut pinasuartanginni ikpinnaluaqataulaurtuq katimarjuartitsilaurninga 2007-2008,mi tulliriliqtangani nunaqaaqaaqsimajut ilinniarniliriniata miksuunut vaankuva, purti kulampiami. Vivuari 27,mit marji 1, 2008,mut. Katimajjutiviniit titiraqtausimaningit atuinnauvut uvangat, www.ccl-cca.ca. Amma tukisigiaviksait saqqitaisimajut qaujisajatuqanuq katirsuivimmi (knowledge centre) arraagulimaap iluani atuinnaugivut ilinniarnilirinirmut piliriviujuq turaarutingagut qaritaujakkut (ccl website).

Arraagumi 2007-2008,mi kajusiviulaurmat Inuit Tapiriit Kanatami ilinniarnilirinirmut pinasuartanginnut, sivuliurtiqaqsuk Inuit Tapiriit Kanatami ilinniarnilirinirmut isumaliurnikkut katimajinginnik. Taanna pingasuilingatillugu tulliriinik piliriarijauninga saqqititsigutaulaurtuq sitamanik titiraqsimajunik inuit ilinniarniliriniata miksaanuagajunik. Tamakkua allataulaurtuq qaujisartauqqaalaurningit (suqqujartaulaurningit) kajusigunnalaurput kiinaujaqaqtitaulaurninginnut kanatami ilinniartunut ikajurtiujunut, canada millennium scholarship foundation.

Tamakkua qaujisartaulaurtuq titiraqtausimaningit ikajulaurtuq tunngavigijaulilaurmata katimajjutiaqatillugit inunnut ilinniarnilirinirmut katimavigiurtaqatillugit. Tanna katimarjuarniq kajusilaungitillugu sulii, pingasuujurtut (6) timiujut amma qaujimajujut ilinniarnilirinirmut ilaulaurtuq nunaliit sitamat aviktursimaninginnik, kanataup aviktursimaninginnit, ukiurtartumi aviktursimaninginnit, qimirrujartursutik ukuninga ajjigiingittunik: 1) parnainiq immiqinirmut, 2) ilinniariiqpalliajut aturlutik atausiungittumik uqausirmik, 3) makigiartitsiniq pinasuaqatigivattattinnik ilinniarnilirinikkut, 4) ilinniaqutiksaliurniq amma ilisaigusiit, 5) ilinniakkannikkut kajusitsiarniq amma 6) pimmarinuna katirsuiniup tukisigiaviksanic amma tauqsiiqattautinirmut tukisigiaviksanic.

Kiinaujaqaqtitaullutik kanatami kiinaujaqaqtsijiujuunut, canada millennium foundation, kanatami katimajirjuanut ilinniarnilirinirmut, canadian council on learning, nunaqaaqaaqsimajunuangajunik ilinniarnilirinirmut tukisigiaviksanic nuatsivimmut, aboriginal learning knowledge centre, amma gavamatuqakkut inulirivianut, inuit relations secretariat, tamanna ilinniarnilirinikkut katimarjuarnikkut ikpigijaqalualaurtuq parnaktajunik tamainnut pingasuujurtunut (6) katimagutaulaurtunut ajjigiingittunut.

Katimarjuarniaqatillugit 85 katimaqataulaurtuq tisamanit (4) aviktursimajunit kanatami amma ukiurtartuup aviktursimaningitigut, inuillu nunanginni aviktursimajuni katujjiqatigiinut, kanataullu gavamakkungita kiggarturtingit, amma asingit katujjiqatigiinginningaartut. Amma katimajunut ilaulaurivut ilinniarnilirinirmut ministait, allavimmi aulatsijiujuq, maligaksaliurttiit, amma asingit kanataup aviktursimaninginnit, ukiurtartuullu aviktursimaninginnit kiggarturtiujut, inuit nunanginnit aviktursimajunit katujjiqatigiinginaartut, amma tusaajartutuinnartut. Katimarjuarnirmi ikpinnalualaurpuq kuip kiggarturtia kanatami, misial jan, her excellency michaëlle jean, amma katimaqataulaurninga aviktursimajuni katimatitsitillugit atausiungittumik uqausirmik aturlutik ilinniarniup miksaanut.

Katimarjuarniaqatillugit, Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaangan katimatitsilaurtuq ministajunik ilinniarnilirinirmut nunavummi amma nunatsiarmi, angajuqqaangujunik inulirijituqakkunnit, amma kiggarturtiujut makivik kuapuriisakkunginnit, kakivakkut katimajinginnit, nunavut tunngavik, laapartuami ilinniarnilirinirmut katimajujunit, amma pauktuutikkut arnait inuit katujjiqatigiinginnit kanatami, katimajjutiaqqsutik inuit ilinniarnilirinirmut turaagarijumajanginnik amma ikajursigiaqanirmut inuit ilinniarnilirinirmut angiqatutigiigutigijanganik amma kanatami inuit ilinniarnilirinirmut pilirijusigijumajanganik (inuit education accord and national inuit education strategy).

Katimarjuartillugit uqausiqalaurtuq tuavirnantukkut aqqiksuiqiaqallarilininginnik piunirsamut inunnaangajunik ilinniarnirmut. Inuit ilinniarnilirinirmut asijirunnartunik angirutiksamik saqqititsilaurtuq aqqigiartaulaartumik aujanganik 2008.

Katimalirmippata Inuit Tapiriit Kanatami ilinniarnilirinirmut, aqqiksilaartut inuit ilinniarnilirinirmut katimajinginnik kamagajarmata aqqiksuivallianikkut amma saqqititsinikkut kanatami inuit ilinniarnilirinirmut pilirijusiksanganik (sijumugasuarajarninganik), national inuit education strategy.

“arraagumik suli, taqqimik suli, suli utaqqigiaqarattaa...ullumi sugialmagiaqaliqqugut... asijjillattaagiaqaliqqugut ilinniarnilirinirmik qiturngattinnut.”

-Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaangan Mary Simon, uqausinngautigilaurtangit, katimajunut Inuit Tapiriit Kanatami ilinniarnilirinirmut katimarjuartitsitillugit kanatami.

MAKKUTTUT

Makkuttulirijiup ininga kiinaujaqaqtitauvattuq gavamatuqakkut iqqanaijartlirijikkunginnut amma pilimmaksainikkut ilinniarnilirijikkut (human resources and skills development canada (hrsc)). Tavvuuna angiqatigiiksimanikkut makkuttuliriji aaqqumatitsigunnarpattuq amma kajusititsiluni makkuttut pijjutigijanginnik pinasuaqatigaluni kanatami inuit makkuttut katimajirjuanginnik. Katiqatigalaursutik kanatami inuit makkuttut katimajirjuanginnik vivuari 19, 2008,mi, makkuttut katiqatigalaurtut inuit iqqanaijarniliqinirmut katimajinginnik vivuari 20,mi qimirruqatigiitsutik inuit makkuttut qanuq piliriqatigarunnarnirsaugajarmangaata nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarniliniqimut angiqutausimajumik kamajullu nunalinni aviktursimajuni. Niriunniqaqput pinasuaqatigiinniriniartanganik makkuttut amma ikajurpattut. Amma arsururutiqamijut nalunaijaigasuarsutik pinailutaujuniq aqqiksugiarumallugit piunirsamut iqqanaijarnilirinikkut, ilisainikkut amma ilinniarnilirinirmut makkuttunuangajunik amma piluurtumik inuusilirinirmut amma kiinaujaliurasuarnilirinirmut inunnuangajunik.

Makkuttuliriji parnaiqataulaurtuq kuin kiggarturtiata niurrunirilaurtanganut pingasunut inuit nunalinginnut aviktursimajutigut (kuujjuaq, kupaik; iqaluit, nunavut; amma inuvialuit, nunatsiaq) amma katimaqatigalaurnianut makkuttunik nunalinni. Tamanna katimaniq kajusititautillugu Inuit Tapiriit Kanatami katimatitsillualurmijut ilinniarnilirinirmut airili 2008,mi inuuvimmi. Makkuttuliriji katimaqataulaurtuq inuit ilinniarnilirinirmut katimarjuarnianut amma inuuvimmi makkuttunut katimaqataulluni.

Makkuttuliriji inuuvimmuaqataumaurtuq katimarjuarniqaqtilugit vivuari 12-14, 2008,mi amma tusartitsialaurtuq makkuttut pijjutigijangita miksaanut katimajunut. Amma, amisuit makkuttut nakituinnaartut ukiurtartumit katimajartuqatausimalaurtut.

Arraagugijattinni tullirilirtangit uqalimaagaksait tajajut, life book, sivullirpaami saqqitaulursimajut 2005-2006,mi saqqitaukkannilaurtut, inuttitut amma qallunaatitut. Amma, suli aqqiksuummijut tukisiaqattautinikkut angiqatigiigutaujumiq kanatami inuit makkuttut katujjiqatigiingita amma inuit tapiriik kanatami saqqititsigutauniartillugu pinasuaqatigiigiqaninginnut marruit taakkua.

MAKKUTTUNIK IMMINIIRTAILITITSINIQ

Inuit katujjiqatigiinginnut ilitarijausimammat sivullijjauqujaulluni imminiirtailinirmut ikajurutiksaliuriaqaniq pijjutigillugu, inuit kanatami tapiriikkut angiqatigalaurput kanataup gavamakkungita aanniarnanginnilirijinginnik kiinaujanik aturtuksanik marruunnut iqqanaijartiksaanut. Inuusilirunirmut/kiinaujaliurasuarnilirinirmullu inasuarvimmi, amma makkuttut imminiirtailititsinirmut ikajurutiksalarinirmut aaqqumatitsijia (youth suicide prevention coordinator (yspc)) pinasuaqatigiitsiarpattut amma asingit inuit katujjiqatigiingit tusaumaqattautitsiaqullugit amma ilauqattaqullugit atulirtautitsinasuurtillugit kanatami nunaqaqqaqsimajut makkuttut imminiirtailinirmut ikajurtaujjutiksanginnik pilirijjusiksarliurtunut (national aboriginal youth suicide prevention strategy (naysps)). “inusiatsiani” taijaugusiummat inunnuangajunut ikajurutiksanut. Aanniarnanginnilirinirmut amma avatilirinirmut pinasuarviujumi, maligait miksaanut ikajurtiujjuq isumaliurnikkut (senior policy advisor) pinasuaqatigatsiartuq makkuttut imminiirtailinirmut ikajurutiksalarinirmut aaqqumatitsijimik kanataup gavamakkungit qaujimatitsiaqullugit inuit ilaullattaariaqaninginnut pinasuartaujulimaanut imminiirtailinirmut ikajurutiksanik.

Taimattauq taatsuma makkuttunik imminiirtailititsinirmut pinasuartaujuniq aaqqumatitsijijup pinasuartangata ilanga ilautitsigasuaruaqaniq makkuttunik qaujimajimmariujunut amma ikajurasuaqullugit imminik pijaarivannirmut nuqqartitsigasuaruaq aqquqatigalutik nunalinni makkuttut timiqutinginnik ilaugasuarpannikut

piunirsamik inuusiqarasuarnikkut, suurlu, ijjuaraksatsiuvaqanikkut, iliqqusiminik aturlutik pilirinikkut, uqausilirinikkut, titiraujarnikkut, inningirnikkut amma takuksautitsilutik pinnguarnikkut. Makkuttunik imminik pijaarittailinirmut ikajurutiksanik aaqqumatitsiji ilisaigunnarpattut makkuttumik ilaullattaarunnarsiqullugit pilirijunut ukuninga: imminirpannirmik nuqqartitsinasuarniq, uqaqatiqarunnarniq ilannarijannik amma innaunirsanik tamanna pijjutigilugu ikajuriiallagunnaqullugit ilinniartitauqqaarlutik ukuninga katimajjutiqaaqaarlutik; quvartitsigiallagasuarniq imminik upiginirmik; uqaujjuinikkut ikajurtiunig; amma ikullaumititsigiarniq innaunirsanut/sivuliurtinut suurlu ajaurtaularpannirmik.

Upirngaangani 2007,mi kanataup gavamakkunginni allanut inunnullu aannimiarnanginnilirinirmut katimajingit aaqkisuilaurtut qimirunirigajartanganut tunngakuksanik kanatami nunaqaqqaqsimajut makkuttut imminirpanninginnut ikullaumigutiksalarinirmuangajunik. Qimirrulaurmijut tunngaviksanik, inuit ukiaksaangani 2007, kinguniagut aaqkisuigutaulaurtunik atuliqujivungaarutiksanik inuit parnainirmut katimajiqusinginnut tunijaujunik taakkua tunngaviksait inunnuangatsiarualuarmangaata qimirrujauqullugit. Kanatami inuit katimajiqusingit aanniarnanginnilirinirmut angiquitiqalaurtut taakkuninga atuliqujivungaarutiniangusimajunik, amma Inuit Tapiriit Kanatami pinasuaqatiqalirtut kanataup gavamakkungita aanniarnanginnilirinirmut nunaqaqqaqsimajunut katimajinginnik tamakkununga pijjutiqatunut.

Sitipiri 10, 2007,mi ulluqaqtitaullugit silarjuami imminirtailititsinirmut (world suicide prevention day), tusagaksamik amma tukisigiakkanniqutiksanik saqqititsilaursimajut ukua: Inuit Tapiriit Kanatami, pauktuutikkut, kanatami inuit makkuttut katimajirmuangit amma kanatami nunaqaqqaqsimajunut aanniarnanginnilirinirmut katujjiqatigiti. Tukisigiarviksait titiraqtaularmijut inuttitut amma saqqitiraqtaullutik qaritaujakkut. 150 ungataanut upaksimalaurivut tajjaujumik “kajuq puuq”, “brown bag” saqqititsitillugit kanataup katimarjirjuangita katimavialuani (parliament hill), tunngasuktitsijiqaqsutik nunavumut sivuliurtimik taikani naansi qaritaq-lintil, amma qujalijavut ilinniartut amma iqqanaijartiujut nunavut sivuniksami ilinniartunut amma asingit akilirtaunatik ikajursimajut. Tavvani katinniulaurtumi ilaulaurput inuit qilaujjartingit, katajjartingit, qitikingit inuttitut, piliujjinnikkut kinginnirpaami itimmiksinasuarnikkut, niukkut sannngilijautinikkut amma uqalimajiqalaurtut sivuliurtinik.

Vivuarimi amma marjimi 2008,mi, haisul harisan, hazel harrison, iqqanaijartitaarijaulisaartuq makkuttut imminik pijaarivanninginnik nuqqartitsinasuanirmut aaqqumatitsijiuniartumik, katimaqataulaurtumik ilinniartitsijunut tajjaujumik ‘katimajjutiqaniq inuusilirinirmut pinailutalurtunik nunami pirukkannirunnangittunik pijjainiq ukiurtartungani kanataup pijjutaulluni attuirnilulirniagut’; angiqanginniq amma illukiksarningit inuit’; ‘qaujimaniq amma ikajuqatigiigiqaniq tusaumaqattautinikkut pijjutiqalutik nuqqartitsinasuaruaqanirmik imminik pijaarivattunik.

Haisul ilaulaurmijut 2008,mi Inuit Tapiriit Kanatami ukiurtartumiunut nunalinnut pularakatattillugit inuvialuit nunanginni nunatsiami. Ingirrakatattillugit ukiurtartumi, katimatitsilaurtut ingasuulingajunik makkuttuit timinginnik, atausivitsutik katimatitauvattillugit nunalinni atunit ukunani: inuuvik, tuktuujartuq amma paulatak. Katimaniqalaurtut tajjaujumik “inuusiq”, “life”, inuusirmi quvianartut amma quvianangittut. Tamatuminga katimajjutiqalualaurput pijjutigillugu, tigulagiqaniq tukisigiallaviksanik, inuit makkuttunginnit, piliriarijumallugit isumaalugutaujut kamagijaugiaqatut. Amma timiummijut ajjikasangit taakkua saqqitaugumaariaq nunalit aviktursimaningitigut parnaktaugumammijut nunalit pingasut aviktursimaningitigut 2008/2009,mi.

SURUSIIT IKAJURTAUJJUTIKSANGINNĪK AAQKISUIVALLIANIQ

Taimanganit 2001, mit Inuit Tapiriit Kanatami ilautitsisimavut surusirnik ilisaijinik aaqkisuivallianiqaqtillugit parnaktauvalliajunik sivuniksamut inuit qiturnganginnut ikajurtaujjutiksanic. Inuit Tapiriit Kanatami ikajunginnartut amma tusaumatitsinginnaujartut kanataup gavamakkunginnik inuit qiturngangita ilinniarnikkut ikajurtaujjutiksait aaqkiksurtavullianingita miksaanut. Uktupiri 2007, mi inuit qiturnganginnut ilinniarpallialirtunut ikajurtaujjusiksalarinirmut katimajiujut, (inuit early childhood development working group (iecdwg)), katimatitsilaursimavut arraagutamaarsiutiminik aatuvuami. Ukua tavva uqausirilaurtangit katimatillugit:

- Qimirrugiaq sunait kinnguumajammangaata qaujisartaujuksanic (suqquijaraksanic) parnainirmut.
- Nunaqaqqaqsimajut qiturnganginnut ilinniarnirmut tukisigiarviksait qaritaujakkut;
- Nunaqaqqaqsimajut qiturngangita miksaanut killisiniarniq;
- Inuit qiturngangita ilisalisaartut ikajurtaujjutiksanginnut pilirijusiksaliurniq;
- Surusirnut pairivilirinirmut katimajiujut
- Qimirruniq inuit ilinniarnilirinirmut katimarjuarnirilaurtanganik.

Inuit Tapiriit Kanatami katimaqatauqattarsimagivut parnaitillugit ikajurtaujariaqaqtunut nunaqaqqaqsimajunut immikkut qaujisartaujariaqaninginnik. Taimanganik katimarjuarutiqalaursimatillugit immikkut ikajurtaujjutiksalarinirmut vivuari 2007, mi, titiraqtausimajunik qimirrugutausimallutik kinngumagijaujut miksaanut aaqkiksuisimajut. Inuit qiturnganginnut ilinniarnikkut ikajurutiksalarinirmut katimajiujut tilijausimajut qimirruqujauullutik killisiniarutaujunik amma tiliurilutik qanuuluqujigajarmangaarmik. Taakkua timiujut kiggarturtiqaqtut inuit nunanginnit aviktursimajunit katujjiqatigiinit, qallunaat nunanganirmiut inuit amma ukiurtartumiut, pinasuarpattunik amma arsururutiqaqtunik surusirnut ikajurtaujjutiksanic aaqkisuivalliaqanirmut. Ullumi titiraqtauvalliajut ikajurtaujjutiksangit kamagijaulartut inuit qiturnganginnut ilinniarnilirinirmut/ikajurtaujjutiksalarinirmut katimajingit katimatillugit uktupiri 2007, mi.

INUIT IQQANAIJARNILIRINIRMUT KATIMAJINGIT

Arraagulimaami iqqanaijarnilirinirmut amma ilinniarnilirinirmut pigiursarnikkut aaqqumatitsijinga tusaumatitsilaurtuq inuit iqqanaijartulirinirmut katimajinginnik, pijjutigillugit ajjiingittut piliriangit, pinasuarpalliajangit amma qaujisartaujuksanic suqquijainikkut turaangajunik iqqasaijarnilirinirmut amma ilisainirmut inunnik. Laapatuami iqqanaijaraksait miksaanut tukisingiarviksait turaangajut nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijartulirijikkut (aboriginal human resource council (ahrc)) pinasuartangita amma piliriaksangita miksaanut, amma parnaivalliaqutaujut nunaqaqqaqsimajut iqqanaijarniliriningita (building aboriginal environmental human resources (beahr)) piliriarjangitigut miksaanut, amma gavamatuqakkut iqqanaijarnilirinirmut amma inuusilirinirmut pinasuarviagut, (department of human resources and social development canada (hrsdcc)) qaujisarnilirinirmut pinasuartangita, maligangita amma piliriarjangita ikajurutiksait miksaanut, amma asingit tukisigiarviksatsiavait miksaanuagajut saqqitauullutik.

Ilinniarnirmut amma aaqkisuivallianirmut aaqqumatitsiji pinasuaqatiqatsiarpattuq nunaqaqqaqsimajunuangajunik iqqanaijartulirivingani gavamatuqakkut, atursutik uqaalavannikkut, qaritaujakkut tusaumaqattautinikkut amma katimallattaarpannikkut. Mai 2007, mi katimatillugit kiggarturtingit nunaqaqqaqsimajut amma Inuit Tapiriit Kanatami isumajuqalaurtuq gavamatuqakkut nunaqaqqaqsimajunuangajunik iqqanaijartulirijikkungit amma makkuttuliriji parnarpalliajangit katinngatillugit atausiulinganiartillugit aaqkiksurlugit tunijauqullugit maligalirinirmut parnaivalliajunut (policy

collaboration workplan). Taakkua piliriaksait parnaktuavulliajut aaqqiksurtaulaurtut amma tunijaulutik, titiraqsimatillugit sulirilaarninginnik airili 2007 amma marji 2009 akunninginni.

Inuit angiqatigiigutiksanga aaqqiksurtaulaurmijut kingullirpaami amma tunijaulaurtillugu iqqanaijarnilirinirmut katimajinut amma inuit tapiriit aulatsijinginnut tunijaulutik gavamatuqakkut iqqanaijarnilirijinginnut. Taanna angiqatigigutausimajut atiliurtaulaurtuq Mary Simonmut, Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaanganut amma gavamatuqakkut iqqanaijarnilirinirmut ministanganut maanti sulpukmut, minister monte solberg, nuvipiri 26, 2007,mi. Angirutausimajut turaangavut marruunnut arraaguunnut, airili 2007,mit marji 2009,mut amma tunngaviugajarluni maligartitit angirutausimaningagut nunaliit aviktursimaningitigut iqqanarnilirijikkunnut amma kanataup gavamakkungita iqqanaijarnilirijinginnut, malillugit nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinirmut pilirijusujut (aboriginal human resource development strategy (ahrds)).

Ullumi pinasualiriiqtut parnaksutik angirutausimajutigut piliriaksanik 2009 pigialaurtinnagu allaat. Taakkua inunnut iqqanaijarnilirinirmut katimajujut katimalaurmijut tisipiri 2007,mi pijjutiqaqsutik taatsuminga piliriaksamik. Kiggarturrit kanataup gavamakkunginnit amma nunaqaqqaqsimajulurivianit, amma iqqanaijarnilirijikkunginnit/inusilirijinginnit/kiinaujaliurasuarnilirijinginnit, katimaqataulaurtut.

Tullirilirtangani arraagutamaarsiutimik 2007-2008,mi gavamatuqakkut iqqanaijarnilirinirmut katimajingit katilaurtut vivuari, 2008,mi aatuvuami. Inuit iqqanaijarnilirinirmut pinasuartingit, nunaqaqqaqsimajulurivik, gavamakkut pijittirivingit amma gavamatuqakkut inulirivingit katimaqataulaurivut. Pijjutigilluguli maligat katimajutaulaurijut ikpigijaqaluarsutik 2009,mut nunaqaqqaqsimajunungajunik iqqanaijarnilirinirmut pilirijusiksalarinirmik amma qanuq inunnuajunik aaqqiksuiqamangaarmik amma turaangatillugit parnaktuajunut 2009,mut aaqqiksurtavulliajunut. Pijjutigillugilli piliriangujut kajusititaujariaqaningita uqaqatigiqattarsimalirtut inuit iqqanaijarnilirijingit amma kanataup gavamakkungita ikajurnirmut kiggarturtingit. Uqausiqalualaurmijut qanuq tusarutiksanic aaqqiksuiqattartuksaumangaarmik atuinnaugiaqaqtunik nunaliit aviktursimaningitigut amma pigarningittunik kamagiaqanirmut turaangajunik katirsuinnik tukisigiarviksanik kanataup gavamakkungita qaritaujakkut tusarutiksaliurusingitigut.

Taimattauq kajusigiammarinniqalaurmijut arraagutamaarsiummik katimaniqaqtillugit qaiqujilaurmata parnainirmut katimajirusinginnik kanatami inuit makkuttut katimajirjuanginnik uqalimatitautillugu kanataup gavamakkungita nunaqaqqaqsimajunungajunik iqqanaijartulirijikkunginnut, pijjutiqaqsutik iqqanaijarnilirinirmik amma ilinniarnirmut pijjutajunik inuit makkuttunginnut amma qanuq aaqqiksuiqasuarutiksaliuriaqamangaata uqausiqaqsutik. Tamakmik katimajut pivallirutiqaalurtut tusaumaqattautitsiarnikkut amma angiqatigiitunnaulaurtut ullumi pigiarlutik kanatami inuit makkuttut katimajinginnit ilautitsiqattartuksaugiaq iqqanaijarnilirinirmut katimajuqalituarpit taimangat.

Parnaktaminik aaqqiksulaurtut turaangajunik 2007-2008,mut amma piqasiutijaullutik qaujisartuksaunirmuangajut ikalautillugit inuit makkuttut katirsuinnik tukisigiarviknik amma aaqqiksulutik katirsuiviksanic tukisigiarviksanik iqqasaijarnilirinirmut amma ilinniarnirmut ikajurtaujutiksait miksaanut amma ikajukkannirutiksait atuinnauijutt makkunut miksaanut nunaliit aviktursimaningitigut. Pijjutigillugu kiinaujait ikajurutiksait kinguvarningit tamakkua qaujisariaqanirmut piliriaksaujuk kinguvaqtut amma niriugijaujuugaluat kamagijauniarasugillugit nutaami arraagumi. Suqqajainiliriniq, qaujisaliriniq pimmariummat tukisigiarutigijariaq iqqanaijarnilirinirmut turaangajunik inunnut mikkuttunut nunaliit aviktursimaningitigut amma isumagijaujunik ilagiutilugit 2009,mi iqqanaijarnilirinirmut pilirijuksaliurnilirigiqanirmut.

Nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinirmut katimajujut ilaulaurivut ukiurtarmut amma ungasittumiutajunut qaujisarnirmuangajunik kajusititautillutik kanataup gavamakkungita iqqanaijarnilirinikkunginnut. Ukiurtartumi piliriaksanic amma ikajurutiksanic kajusititsinasuarniq akitujummarialuummat isumaalugijauluanguartuq inuit iqqanaijarnilirijikkunginnut amma katsungainnartuq qaujigiat kanataup gavamakkungita inuusilirijikkungit/iqqanaijarnilirijikkunginnik kajusititsivallianiarmata qaujisarnilirinirmut tamakkununga isumaalugutigijaujunut.

Ilagitilluniuk iqqanaijarnilirinirmut maligaksanic qimirruningitigut kanataup gavamakkungita inuusilirinirmut/iqqanaijarnilirinirmullu pinasuartangitigut saqqititsilaurtut marrunnik qaujisarniugajartuunnik nalianituinngit

niruarsituinnarnikkut nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinirmut kamavattunik. Marruuit inuit katujjiqatigiingit qimirruausimaliriituuq. Iqqanaijarnilirinirmut amma ilinniarnirmut aaqqumatitsijiujut inuit tapiriikkunnt katimaqataulaurtut qimirunirmut katimajirusirnut tunngaviksaliurnirmut qimirujulirinirmut amma inuit iqqanaijartulirinianut pinasuartut amma tukisitsigialaurtut nutaanik tukisigiarutisiksanic inuit iqqanaijartulirijinginnut pijjutiqaqtunik saqqitausimajunik kanataup gavamakkungita iqqanaijarnilirijikkunginnut qaujisarnikkut (hrsdc strategic analysis, audit amma evaluation) amma inunnut iqqanairnilirinirmut piliriviumut. Ilinniarnirmut amma aaqqisuivallianirmut aaqqumatitsiji ilaulaurmijut qaujisarnirmut apirsursutik.

Iqqanaijarnilirinirmut amma ilinniarnilirinirmut aaqqumatitsiji ilaulaurivut pilirijunut amma tauqsiiqataullutik inuit iqqanaijarnilirinirmut amma ilinniarnilirinirmut katimajinginnut ukununga:

- Katimajit qimirruqiaqanirmut pilirijusiujuunik kanataup gavamakkungita iqqanaijartulirinikkut ilainnaarriaqanginninginnut piliriangujunut, airili 2007,mi;
- Qallunaat nunangani nunaqaqqaqsimajut katimarjuaninganut, vaankuvami, juuni 2007,mi;
- Nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinirmut katimajiujuut katimatillugit, julai 2007,mi; katimajingillu katimaniqaqtillugit uqaalautikkut, ugusimi, nuvipirimilu 2007;
- Qaujisarnirmut katimajirusiujuut sivuliurtinginnut nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirijunut/ gavamatuqakkullu inuusilirinirmut ilinniarnilirinirmullu qaujisarnirmut piliriarjanganitigut saqqitausimajunut nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinikkut “ukiurtartumut amma ungasittumiutanut qaujisarutinginnik”;
- Ujaranniarnirkut iqqanaijarnilirinirmut katimajiujuut, kiggarturtiujuullu aaqqisuivallianirmut maligaksanic iqqasaijartulirinirmuangajunik nunaqaqqaqsimajut nunanginni

QALLUNAANIRMIUT INUIT IQQANAIJARTULIRINIRMUT QAUJISARNIRMUT PILIRIARJANGA

Atuinnaqariaqaniq iqqanaijarnirmuangajunik amma ilinniarnilirinirmut inunnut qallunaat nunanganiittunut suli pijjutaunginnarmat amma uqausiqaunginnasuuq inuit iqqanaijarnilirinirmut katimalituarmata. Amma aaqqumatitsigiqaniq suqquijainirmik (qaujisarnirmik) amma titariaqaniq tuksirautinik kanataup gavamakkungita iqqanaijartulirijinginnut (hrsdc) tisipiri 2006,mi, taakkua iqqanaijarnilirinirmut amma ilinniarnilirinirmut aaqqumatitsijinga tusaumaqatiqariaqainnalaurmijut inulirijikkunik (inulirijituqakkunnit) amma inuit qallunaat nunanganirmiut katimajinginnik.

Mai, 2008,mi uqaalautikkut katimatillugit qallunaat nunanganirmiut inuit pilirijusiksangit (urban aboriginal strategy (uas)) saqqitaulauqsimajut inulirijituqakkunnut uqausirijauniartillugit, piluartumik pijjutiqaqtunik qanuq inuit qallunaat nunanganirmiut ilaunirsauqattarunnarmangaata aaqqisuijunut pilirijusiksaliurtunut amma qanuq ikajursijaujutigigunnarmangaagu. Qallunaat nunanganirmiut inuit katimajingit katiqatigalaurtuq nunaqaqqaqsimajut qallunaat nunanganirmiut katimajinginnik, katimarjuarniqaqtillugit nunaqaqqaqsimajut qallunaat nunanganirmiut miksaanut vaankuvami juuni 2007,mi. Tamanna katimanirilaurtanga Inuit Tapiriit Kanatami amma gavamatuqakkut pinasuartimmaringa allangajunut amma allaunginniraqtavattunuangajut, taakkua inulirijituqakkut uqausiqalaurtut qanuq inunnut pinasuarviujut ikajursijaujunnarsijaujunnarsigajarmangaata taakkunangat qallunaat nunanganirminut nunaqaqqaqsimajunut ikajurutiksanic. Ullumimut, inuit qallunaat nunanganirmiut parnaivalliajut amma ilauvalliajut qallunaat nunanganirmiutalirinirmut katimajiujuunut aviktursimajutigut. Niriunniqaqput 2009,mi nunaqaqqaqsimajunut iqqanaijarnilirinirmut saqqitaugajartuni maligartaqaqullugu amma piliriksanic ikajurtaugajartunik inunnut ilinniarnilirinikkut amma pilimmaksarnikkut ilisarpallianikkut amma ikajurtaugutiksangit, amma iqqanaijartaarpallianirmut ikajurtaugunnaqsiqullugit.

2007-2008,mi pivallirnalaurpuq kajusivalliatitsinikkut pijatsanic. Tamatumunga aaqqumatitsijiujut katimaqataulaurtuq ajjigiingittunik katimajutiqaqtunut iqqanaijarnilirinirmut, katimajiujuunullu amma

katimajiqusinut ikajuqataulluni saqqititsigasuariaq inunnuangajunik amma inuit ikpigijanginnut kiggartursuni. Inuit iqqanajarnilirinirmut parnainirmut katimajingit amma kanatami inuit makkuttut katujjiqatigiingit kajusigartitsilaurmijut tusaumaqatigiitsiarnirsaugiaqanirmik pinasuaqatigiigiqanig aaqqigiallaqullugu. 2009,mi niriuttut taakkua iqqanajartulirijikkut pilirijjusigigajartanga saqqitsigutaqullugu qallunaat nunanganirmiunut inunnut ikajurutiksanic, asiujiqunangit ijunnarnirmirik amma pisiituninginnik, ikajurtaujunnautigingaariaqamagit amma kanatami kiinaujaliurunnaqataulutik. Suli isumaalugutigijaujut saqqijaarmata pijjutiqaqtut akiqaluarninginnik ikajurutiksait ukiurtartumi qaujisartaujariaqatut amma isumaksarsiurutigijaugiaqatut suli. Asinginnittauq pijjutiqaqatut ukuninga, tusartitsigiqanig, iliqqusitta miksaanut ilinniaqiaqaningit gavamait iqqanajartingita aviktursimajutigut, atuinnaqariaqaningit inuit timikkut ajurutiliit, kiinaujaqariaqanig suqusirnut pairiviqariaqanirmut amma iqqanajaaksait saqqitirartaugiaqaninginnut ukiurtartumuanganirsanic. Inuit iqqanajarnilirinirmut pilirijingit niriupput kamatiijutiqaqattarniujaqanirmik maligarmik qimirruksaunirmut katimaqatigiallutik taakkuninga gavamatuqakkut iqqanajartulirijinginnik pijjutiqaqatut parnainirmut 2009,mi pilirijjusiksarsiurnirmut. Niriupput 2009,mi gavamatuqakkut iqqanajartulirijingita tiliurutigijangit ikpigusugutauqullungit inunnuangajunik, nunaliujunillu ukiurtartumi, kiggarturmatalu amma sapummigasuartaullutik ukiurtartumik.

UQAUSILIRINIQ AMMA ILIQQUSILIRINIQ

Inuit Tapiriit Kanatami uqausilirinirmut amma iliqqusilirinirmut piliriangujunut aaqqumatitsiji kamavattuq pinasuartanginnik kanatami inuit uqausilirinirmut katimajusingita. Katimajiuqut katimajiqatut 7,nit inuit katujjiqatigiinginningaartunik. Katimajiuqut parnailaartut nunaliit aviktursimaningitigut uqausilirinirmut piliriangujumik kiinaujaqatitaulutik nunaqaqqaqsimajunut uqausilirinirmut pinasuartaujutigut kanataup gavamangita iliqqusilirijikkunginnut/ittarsavinilirijikkunginnut. Amma taakkua katimajiuqut uqaqatigaaqammijut kanatami inuit tapiriikkunnik pijjutiqaqsutik inunnut uqausilirinirmik, suurlu ukiurtartumi nunaqaqqaqsimajunuangajunik uqausilirinirmut katimarjuarniulaartumik nuavumi 2008,mi, kajusigartitausimalluni kanatami itkarnisavinilirijikkunginnut.

Kanatami inuit uqausilirinirmut katimarjuarniqalaurisimavut sitipiri 2007,mi amma katimaqataulartut inuit nunaliit aviktursimajuniingartut amma qaujimagijaujut ukiurtartumi silattursarvimmit, juak silattursarvianit, nunatsiavut gavamanginnit, avatakkut iliqqusituqalirijinginnit, inulirijituqakkunit, tunngasuvingat inuit, kanatami inuit makkuttut katimajinginnit, nunavummi sivuniksavut, amma kanataup gavamakkungita ittarnisavinilirijingit. Titiraqtauvalliajut kanatami inuit uqausilirinirmut pinasuartanginnik aaqqiksurtaulartut amma tunijaullutik Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaanginnut amma kanataup gavamakkungita iliqqusilirijikkunginut uktupiri 2007,mi. Aaqqiksugiallattausimajut atausiaratik amma tunijaulartut januarimi.

Katimajingit kanatami inuit uqausilirinirmut katimaqataulaurivut kanatami nunaqaqqaqsimajut uqausilirinirmut katimarmualaurninganut kajusititauluni kanatami iliqqusinirijikkunginnut kuaik sitimi, vivuari 2008,mi. Kanatami inuit uqausilirinirmut katimajingit katimalaurmijut kanatami kingunitsiangani. Tunngaviksangit tukisigiarviksaik titiqaqatut (asijjirunnartillugit) amma tunijaullutik kanatami inuit tapiriikkungita katimajinginnut 2008-2009,muangatillugit.

Inuit Tapiriit Kanatami uqausilirinirmut amma iliqqusilirinirmut aaqqumatitsijinga katimaqataulaurmijut nunavummi uqausilirinirmut katimatillugit vivuari, 2008,mi, parnaktausimallutik kanataup gavamakkungita iliqqusilirijikkunginnut. Asingittauq katimaqataulartut ukunangit, nunavut gavamakkungit, inuit takunnaraksalirijingit, qitirmiut inuit katujjiqatigiingit, amma qikirtani inuit katujjiqatigiingit. Tamanna katimaniq pijjutiqaqatut parnaigiqanirmik nunaqaqqaqsimajunuangajunik uqausilirinikkut kiinaujaqariaqanirmik amma ukiurtartumi uqausilirinirmut angirutaujumut kiinaujanik, territorial language accord. Pivallirtummariulartut 2007-2008,mi aaqqiksulaurmata kamatiijiksanic amma piliriqatigiippallianirsaulirmata tamarmik aviktursimajutigut amma kanatami, pijjutiqaqsutik sapummigiqanirmik, makigiallattitsigiqanirmik, amma aaqqumatitsigiqanirmut inuit uqausinganik amma inuit nunaanni.

KANATAMI NUNAQAQQAQSIMAJUT ARNAIT KATIMARJUARNIRILAARTANGA

Kanatami nunaqaqqaqsimajut arnait katujjiqatigiingit amma gavamangit niuvaunlaan amma laapatuap ikajursisimajut, amma kiinaujaqaqtitaullutik kanataup gavamakkunginnut, tunngasuttitsilaursimavut sivullirpaami katimanirilaurtanganik kanatami nunaqaqqaqsimajut arnait katimarjuarnirilaurtanganik juni 20-22,mit 2007,mi, katimatillugit pepsi centre in corner brook,mi niuvaunlaami amma laapatuami. Sivulurtinga taani vuiliams, danny williams, sivulurtinga niuvaunlaamiut amma laapatuamiut, katimatitsiqataulaurtuq pivurli jaikupmut, angajuqqaanganut allait arnait katujjiqatigiingita kanatami.

Inuit Tapiriit Kanatami amma pauktuutikkut katutiqatigiilaurtut saqqitirillutik inuit arraanaat isumaalugijanginnik pijjutiqaqtunik. Inuit Tapiriit Kanatami tunisilaurtut titiraqsimajunik maligaksaullutik ukua piqasiutillugit: sapummigiaqanirmut avatimik, inuit qanuingitsiariaqaningit, maligaliriniq amma iqqartuiviliriniq, saqqititsigiariaqaniq inuit iliqqusinganik amma uqausinganik, sukkuuniq amma surusinut ikajurutiksalariniq. Pauktuutikkut tunisilaurmijut 13,nik titiraqsimajunik arnanulli turaangaluartunik. Katimarjuarniup nunnguani 137,nik atuliqujivungaaruutilulaurtut allait, inuit amma allangajut arnait. 59,ngujut taakkunangat atuliqujivungaaruutilarijaujunit nalunaijailaurtut sivulliujuuqujauningit. 29,ngujullu atuliqujivungaaliarijaujut saqqitaulaurmijut tuavirnarnirsakkut pilirarijauqujaullutik. Pingasuulingajut ukua: aanniarnanginniliriniq, attarsartailiniq qanuingitsiariasuarniq; ilainnaartailiniq amma makigiariarniq; amma makitagiapaniq amma upigusunniq. Taakkua kingullirpaami titiraqsimajut tusarutaujut tamakkua miksaanut atuinnaujut tuksirarlugit uvuuna: www.nwac-hq.org

Inuit Tapiriit Kanatami ullumi pinasuaqatiqaqput pauktuutikkunnik parnaillutik kanatami nunaqaqqaqsimajut arnait katimarjuarniriniartanganik tulliani (2) jialunaimi, julai, 2008,mi. Inuit Tapiriit Kanatami angajuqqaangan Mary Simon matuirsilaartuq uqalimanikkut katiqatigiittunut, amma uqalimajigijaugajartuq ilainnaartailinirmut/makigunnariaqanirmullu pijjutiqalutik katimajunut.

Inuit Tapiriit Kanatami inuusilirinirmut/kiinaujaliurasuarnilirinirmullu iqqanaijartingit:

- Belinda Webb: aulatsijimmarik (angajuqqaq)
- Sharon Edmunds: maligaksalarinirmut isumaliuqatauji
- Maria Wilson: piliriangajunik aaqqumatitsiji
- Andrea Carter: allavilirinirmut ikajurti
- Heather Campbell: uqausilirinirmut/iliqqusilirinirmut aaqqumatitsiji
- Mishael Gordon: surusinut ikajurtaujjutiksanut aaqqumatitsiji
- Tommy Akulukjuk: makkuttuliriji
- Hazel Harrison: imminiirtailirinirmut aaqqumatitsiji

TUSAUMUTILIRINIQ

Taakkua tusaumutilirijikkut pinasuagaqaqput tusaumatitsigiaq tusaraksatsiavannik kanatami inuit tapiriikkunnit, amma aqqiksuiuvattut angijuutinik titiraqiaqammarittunik suurlu arraagutamaarsiutinik tusartitsingutunik, inuttitut uqalimaagaksanik, amma inuit ullumi uqaliumaagaksanik. Kiuvammijugut apiqsurutaujunik inuit miksaanut kanatamiut, amma kanatami inuit tapiriikkut pinasuarvingit ajjigiingittunik amma sivuliurtingit atuinnaqaqattut allasimagialinnik amma tusagaksakuurtunik inuit miksaanut kanatami. Ukua ataaniittut tavva pinasuarsimajangit ikpinnaluarsimajut.

TUSAGAKSALIURNIKKUT IKAJURISISIMANIQ

Ikajursisimammata amisunut piliriangujunut, tusartitsigutitigullu, amma katimarjuarnikkut miali saiman ilauvigiqattarsimajanginnut. Kanatalimaami angajuqqaq uqalimagiartuqattarniarninga pigiartilaursimajanga uktupiri 23, 2007,mi kanatami tusangaksarniartiit kativviani, canadian club of ottawa, aatuvuami uqalimagiaqqaarutigillugu. Tavvani ingirraniumaurtumi uqalimaviqalaurtuq pingasuujurtuvitsuni (6), pingasuujurtuni (6) sitini inugiattuni, amma tallimani (5) kanataup aviktursimaniagut pularaqsuni 2007-2008,mi. Inuit tapiriit kanatami qujalimmaripput kanatami ikajursilaulaurnirminik vurs iurkunnut, first air, nalunairutauniarmat pularakkanniriaqaninginnut pingasunut ukiurtartuup aviktursimaningitigut 2008,mi amma 2009,mi.

Tamatumani arraagumi gavamait saqqititsilaurput amisuni (36)nik tusagaksanik, uqausirnik, amma ikajuqtaujuunik tukisititsigiariaq tusagaksaliurtinut, amma titiraqsimajut asinginnik amisunik tukisigiarutiksanic amma uqausituinnauniartunik saqqitaujuksaullutik tusagaktigut saqqitauqattarsimajutigit ukununa, (the national post, globe and mail, hill times, nunatsiaq news, news north, the labradorian, inuvik drum, above & beyond). Tusagaksalirirmut iqqanajartiujut aqqiumatitsiqattarsimajut apirsurumajunik tusagaksatigut, piluartumik sipisi ukiurtartumi, tarramiut nipingat inkuapuriitat, uqaalaqatigiit katujjiqatigiingit, inuit takunnaraksalirijingit, nunaqaqqaqsimajut takunnaraksalirijikkungitigut, sipisi, (cbc, ctv, cpac), amma silarjuami tusagasaniartiit ikpigusuppalliatuinnarmijut suurlu kuip nunangani tusagaksanirartiit, bbc, amma fox network tusagaksaniartingit, amma kanatami tusagaksaniartingit.

Ukiurtartumik pijjutaujunik ikpigusulirpalliatuinnarmata tusagaksaliurttiit, piluartumik silaup asijjirpallianianik, turaangajunik silaup asijjirpallianianut piluarsutik, amma pijjutigillugu ukiurtartumik nammini qarumanirmut amma ukiurtartumi tariurjuangata aqqtigijaujumania kiinaujaliurumajunut umiarjuakkut pijjutigillugu.

INUIT MIKSAANUT ILISAINIQ

Inuit tapiriit kanatami pinasuqaqtiqaqsimajut silattursarvianik aatuvua (carleton university) amma gavamakkut inulirivianik inulirijituqakkutigit saqqititsilaurmijut inunnut tukisigiarviksamik. Unnukkut ilisaigunnarninga katutilutik qaujimajuijut aqqiktausimajuq uqaqtiqarunnarvianiartillugu makkuttunik amma kikkutuinnarnik asinginnik. Sivullirpaami katimatitsiniqalaurtuq ilisaillutik tavvani silattursarviani aatuvuap marji 27, 2008,mi. Taijauniqalaurtuq ilisaininga “kanatami uqausiit asiuniujarningita attarijauninga: inuit uqausingit ukiurtartumi” (“canada’s hidden language crisis: inuit language in the arctic”). Uqalimajiqalaurtuq juusi kusugaq, iiva aariaq, puraata muars. Katimaniq kajusititaulaurtuq sipisikkut nalautingitigut kataliin piatimut, kathleen petty.

UKIURTARTUMUAQATTALURNIQ

2003,mi inuit tapiriit kanatami aqqisuisimajut “inuit ukiurtartumuakatannirilangajanganik” tukisititsigasuarutigilugu gavamait angajuqqaangujuutinginnik inuit pijutigijangita miksaanut, amma ukiurtartumiut tikitauqullugit angajuqqaangajuutinut.

2008,mi ukiurtartumuakatalaurtut airili 6-11, 2008,mi inuialuit nunanganut nunatsiamut. Avatiulaurtut (20) angajuqqaangujuutiit, 13,nit pinasugviminit malilaurtut inuit nunanginnuatattillugit 2008,mi. Ikpinasualaurtut katimatitauullutik inuialuit kuapuriisanganut, amma nunalinni tusartitauullutik tuktujuartumi amma paulatarmi. Malilaurtut aksummarialuk quviagijaqalaurtut ingirratitaugiaq inuuvimmit tuktujuartumut sikukkut, nirititaugiarlu ujaranniarvimi, amma iqallianiutitillugit paulatami tasirmi. Inuit tapiriit kanatami qujalimmarit capital health,mi amma larga edmonton,mik ikajursilaurmata, amma nuartialakkunnik, norterra tusartitsisialaurmata kiinajaliurutaouvalliajut miksaanut inuialuit nunanginni kiggartursutik inuialunnik nunataaqatausimaningitigut.

TITIRAQSIMAJUNIK SAQQITIRINIQ

Inuttitut uqalimaagaq, inuktitut magazine saqqitauvalaurtuq marruvitsugu arraagut, kamajiqaqsutik aqqiksuijimmik malisa urvuinmik. Inuttitut uqalimaagaksait saqqitauvattut inuttitut, qallunaatitut, amma uiguititut. Arraaguni 40,ni, amma akuniunirpaaq saqqitauqattarsimalirtut inuttituurtillugit kanatami.

QARITAUJATIGUT

Inuit tapiriit kanatami qaritaujakkut turaarutinga suli atuinnautitaunginnaujarpuq silarjuamiunut pijutiqaqtillugit kanatami inuit tapiriikkunnik, inuit kanatamiut miksaanut, amma pijutaujusimajut inunnut 2007 amma 2008 miksaanut. Inuit tapiriit kanatami kinguvasinnatik tusaumatitsinasuanginnaujartut, atursutik youtube,mik tusaumatitsigasuarpattut ajjinguatigut taimangalimaaq.

Stephen Hendrie: tusaumautilirijimmarik

Melissa Irwin tusaumautiliriji

QUJANNAMIRNINGIT INUIT TAPIRIIT KANATAMI IKAJURPATTUNIK

Inuit tapiriit kanatami, kiinaujaliurasuartiunatik katujjiqatigiingummata sapummijiugasuarnikkut inuit kikkuuninginnik, iliqqusinganik amma inuugusinginnik. Inuit tapiriikkunginnut kanatami ikajursimanisi atuutiqaqsimammarimmata pinasuartattinnut ikajursijaungiaqammarittilluta, suurlu avatilirinikkut silaup asijjirpallianiata aktuivallianinginnut inuit qanuingsiasarasuarningitigut, amma ikajurutiksaliurningitigut surusirnut amma makkuttunut turaangajunik. Inuit tapiriit kanatami qujalivut ikajurpattut nutauliriallattisisimaninginnik ikajukkannirtuksaugiaq arraagugijattinnik tapiriikkunnik. Iltarijumavavut ikajuinnarpattut pinasuartanginnik inuit tapiriit kanatakkungita. Tukisigiakkannirumajuqaruni uqaqtuksavut inuit tapiriit kanatami iqqanajartanganut. Natalia Haldorsen uvunga 613.238.8181 uigunga 299.

Rhoda Abbey	Mary Corneille	David & Rosi Jory
Rex Barger	Madeline Crilley	Catherine Kohlsmith
David Boag	Beverly Daniels	Sylvia Lenard
Helen & Peter Bouchier	Dr. Michael & Mrs. B. Kim	Bonnie Maclachlan
Doris Bradley	Davidman	Joyce Mathieson
Dr. Lewis & Dr Elisabeth Brandt	Shirley Emery	Evan Melnyk
Sheila Brown	Dononald Ferguson	Donald Micks
Qennefer Browne	Gerald Foord	Donald Moors
Varunee Buerkle	Shirley Fyles	Nielson-Jones
Rebecca Burke	Catherine Gillies	Robert Paine
Bernard Burton	Marion Handcock	Ron Philipp
Verna Caskey	Joseph Hatton	Ian Pringle
Louise Chevalier	Lucinda & Gordon Hayden	Jerold Rothstein
Todd Christensen	Phyllis Head	Wendy Russell
George Clark	Barbara Hinds	Burdett Sisler
Coghlan Coghlan	Dr. T. and Mrs D.T Hofman	Grace Street
Rod Cohen	Robert Howard	CPS Taylor
Wilhelm Coljee	M.L. Jayne	Helen Turbett
Milo Connelley	Eunice Johnston	Sofia & Pierre Walder
	Guy Jones	

KIINAUJALIRIVIK

Inuit tapiriit kanatami kiinaujalirinirmut, aulatsinirmullu, iqqanaijartilirinirmullu iqqanaijartiqaqput kajusititautsiaqullugit katujqatigiingita aulatauningit. Tavvani pinasuarvingani pilirijjusiqaqtut amma aulatsigusiqaqsutik inuit tapiriit kanatami kajusitsianginnaqullugit amma kiujunnatsiaqullugit. Tamarmik pinasuarviujut ajjigiingittunik ikpigitsiarpattavut kinguvangittunik amma tammartarsimangittunik kiinaujaliriqullugit amma ikajursijausimalutik. Amma ikajursivammijugut iqqanaijartitaarpalliagiaqaninginnik, aullariaqaninginnillu parnailluta amma kanatami inuit tapiriikkunginnut ikajurpattut titiraqsimajautsiarsutik.

Iqqanaijartiujut titiraqtausimaningit:

Carol Jattan: Angajuqqaangan (Aulatsijimmaringa)

Jennifer Bradley: Iqqanaijartuliriji/Kiinaujaliriji

Koomook McLister: Kiinaujalirinirmut Titiraqti

Irina Appa: Ingirrautilirinirmut/Allavimmi Aaqqumatitsiji

Natalia Haldorsen: Kiinaujarniati

KIINAULIRIJIUP TITIRAQTANGIT

nailligiarsimatillugit titiraqtausimajut kiinaujait miksaanut qanuilingalirmangaata amma titiraqsimallutik aulatsijjutausimajunik amma kiinaujaqutinginnik inuit tapiriit kanatami, taijauniqaqpalaurtut (inuit tapiriiksat kanatami) atangirlugit kiinaujaqturtuqutingillu isulinniqatillugit marji 31, 2008,mut amma arruugumut isulillutik isumagijattigut isumaalugutiqanata asinginnik ullumimut titiraqtaujut mai 23, 2008,,mi. taakkua aulatsinirmut kuapuriisan piliriaksarimmauk, tilijaugutigisimammauk nailligiarsimajunik unikkaarsimalutik kiinaujait miksaanut pijariiqsigiaq. piliriaksagigattigu, malillugit kanatami kiinaujalirijinut maligauvattut maligauvattut Guideline of the Canadian Institute of Chartered Accountants, tusartitsigiaq kiinaujait miksaanut nailligiarsimalutik unikkaarsimajunik.

isumagijattigu, taakkua kiinaujait unikkaarijausimaningit nailligiarsimatillugit, tamarmik titiraqsimajut, pijutiqaqsutik kiinaujait miksaanut titiraqtausimajut malitgit qulaani uqausirijausimagiqtut.

taakkua nailligiarsimajut atangingittut tukimuarutausuugugalanik kanatami kiinaujanik tammarsimajursiurnirmuk tunngavitigut. uqalimaartuksait iqqaumaqujavut taakkua akaunginaatuinnariaqamata pijutigijanginnit. tukiksiaggiakkannirumajuqaruni kuapuriisan kiinaujaliuqatingita kiinaujangitalu aulagutingita miksaanut, asijjirpallianingitalu namminirijangita amma aulagutigivattangita kiinaujait miksaanut, atuinnaugiaqaqput pijariiqsimatsiarlutik unikkaarsimatsiarlutillu.

kiinaujanik tammaqsimajursiurttiit, laisansiqaqsutik
kiinaujanik tammarsimajuqsiurttiit

Aatuvua, Kanata

KIINAUJAIT ATUQTAUJUT NALIQQANGIT

maajji 31, 2008, 2007minngaaqtunik nalunaiqsisimagillutik.

	2008	2007
NANGMINIRIJAUJUT		
Ullumimut nangminirijaujut:		
kiinaujat	\$ 738,007	\$ 173,515
tunniqqutaujonnaqtut	250,611	229,236
tunniqqutaujut	1,406,518	2,260,555
atuqtavalliajunut akiliriirsimajut	23,945	-
	2,419,081	2,663,306
nangminirijaujut atangiqtugit	162,187	187,424
	\$ 2,581,268	\$ 2,850,730
PASIJAUJJUTAUJUNNAQTUT AMMALU		
NANGMINIRIJAUJUT ATANGIQTUGIT		
ullumimut pasijaujjutaujonnaqtut:		
akiliutigijariaqaqtut ammalu		
pasijaujjutaujonnaqtut	\$ 1,124,710	\$ 1,871,929
ungavariaqtausimajut kiinaujaksait	531,989	253,420
	1,656,699	2,125,349
ungavariaqtausimajut tunniqqutausimajunit	7,378	14,660
nangminirijaujut:		
qiturngiuqtuksait tunniqqutausimajunit	154,809	172,764
pilirivviup iluani asinnguqtaujariaqanngittut	299,437	299,437
asinnguronnaqtut - aulattinirmut piliriangujut ammalu kiinaujaqtaaqtitauvaktut piliriaksait	462,945	238,520
	917,191	710,721
	\$ 2,581,268	2,850,730

Katimajinut kiggaqtuilluni

kamaji/Directeur

kamaji/Directeur

AULATTINIRMUT TITIRAUTAUSIMAJUT

maajji 31, 2008, 2007minngaaqtunik nalunaiqsisimagillutik.

	aulattijjutajut	kiinaujaqaqtitaullutik piliriangusimajut	katillugit 2008	katillugit 2007
KIINAUJARJAUJUT:				
tunniqqusiat	-	\$ 6,360,719	\$ 6,360,719	\$ 6,129,862
asingit	433,219	-	433,219	341,031
	433,219	6,360,719	6,793,938	6,470,893
ungavariaqtausimajut kiinaujait, pigiarninganni	116,998	126,977	243,975	116,998
ungavariaqtausimajut kiinaujait, isunganni	(116,998)	(414,991)	(531,989)	(253,420)
	433,219	6,072,705	6,505,924	6,334,471
ATUQTAUVALIAJUT:				
allaviliriniq/aulatsiniq	223	423	646	10,756
saqqijaariarutinut	38,953	9,885	48,838	24,957
kiinaujakkuvinut akiliutajut	5,228	-	5,228	7,729
tusaqattautiliriniq	21,093	129,640	150,733	98,015
aittuqtuinirmut	24,840	18,270	43,110	41,144
piqutinut atuqtuarniq	317	8,102	8,419	6,427
illumiutait angjut amma sunarrutiit	51,567	-	51,567	49,317
nalliukkumaat	11,775	-	11,775	11,991
allagvik	30,951	48,257	79,208	85,616
amisuliriniq	12,060	91,434	103,494	126,369
saqqitirinirmut akingit	1,055	10,816	11,871	29,422
iqqanaijaqtittinirmut akingit	65,815	889,194	955,009	739,099
allagvingmik atuqtuarniq	231,785	85,000	316,785	317,961
suraktuliriniq ammalu kamaniq	-	-	-	19,160
kiinaujaksaat ammalu ikajuusiat	61,147	2,288,953	2,350,100	2,674,858
inuktituuliqtiriniq uiviitituuliqtiriniq	3,779	55,967	59,746	68,628
aullarutiit	208,852	940,051	1,148,903	1,139,872
aktuajunut katujjiqatigiinut ilaunirmut:				
ingirratitagaksanuulingajut		928,785	928,785	853,988
	769,440	5,504,777	6,274,217	6,305,309
KATILLUGIT AMMALU AULATTINIRMUT ATUQTAUJUT	(567,928)	567,928	-	-
	201,512	6,072,705	6,274,217	6,305,309
UTIQTUKSANUT KIINAUJAIT ATUQTAUJUT				
ALLAVINGMI TAUQSILAUQTINNAGIT AMMALU				
AKILIKSILAUQTINNAGIT	231,707	-	231,707	29,162
piqutigijajut kiinaujannguqtitauningit	(76,804)	-	(76,804)	(77,184)
UTIQTUKSANUT KIINAUJAIT ATUQTAUJUT ALLAVINGMI TAUQSILAUQTINNAGIT	154,903	-	154,903	(48,022)
allagvingmi tauqsijjutajut	51,567	-	51,567	49,317
kinguvariarsimajut kinaujait ikajurutauvattut			-	-
UTIQTUKSANIT ATUQSIMALIRIIQTUNUT	\$ 206,470	-	\$ 206,470	\$ 1.295

TITIRAUTAUJUT NANGMINIRIJAUJUT ASIJJIQTAUNINGINNIK

maajji 31, 2008, 2007minngaaqtunik nalunaiqsisimagillutik.

	INVESTED IN CAPITAL ASSETS	RESTRICTED	UN RESTRICTED	2008	2007
IINAUJARJAUJUT, PIGIARNINGANI					
kinguvariarsimajut kinaujait ikajurutauvattut	\$ 172,764	\$ 299,437	\$ 238,520	\$ 710,721	\$ 709,426
utiqtuksanit atuqsimaliriiqtunut	-	-	206,470	206,470	1,295
piqutigijajut kiinaujannguqitauningit	(76,804)	-	76,804	-	-
piqutigijajununut ilagiaqtausimajut	51,567	-	(51,567)	-	-
kiinaujannguqitajut ungavariaqtausimajut tunniqqusianit	7,282	-	(7,282)	-	-
KIINAUJARJAUJUT, ARRAAGUUP ISUANI	\$ 154,809	\$ 299,437	\$ 462,945	\$ 917,191	\$ 710,721